

**Criminaliteit en preventie
in Nederlandse musea**

in opdracht van

**Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
Directie Cultureel Erfgoed**

door Intomart

**Hilversum, mei 2000
EE/76310**

Dit onderzoek is tot stand gekomen in nauwe en plezierige samenwerking met de opdrachtgever, het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, en een begeleidingscommissie bestaande uit:

dhr. H. Bongers (voorzitter), Boijmans Van Beuningen Museum Rotterdam;
 mevr. drs. I.A.M. Coenen (secretaris), Ministerie van OCenW, Directie Cultureel Erfgoed;
 mevr. drs. H. Bolten-Rempt (lid), Stedelijk Museum de Lakenhal, Leiden;
 mevr. drs. J.B. Pennock (lid), Inspectie Cultuurbezit, Den Haag;
 dhr. G.H.M. de Baaij (lid), Nederlands Openluchtmuseum, Arnhem;
 dhr. dr. V. Bina (lid), Ministerie OCenW, Directie Algemeen Cultuurbeleid.

© Intomart, Hilversum

Deze publicatie en de daarin vermelde resultaten zijn uitsluitend bestemd voor de opdrachtgever en de door hem gemachtigden. Niets van deze uitgave mag worden veelevoudigd of openbaar worden gemaakt via druk, fotokopie, microfilm, scannen of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Intomart en de in dit document vermelde opdrachtgever. Bij publicatie van (delen van) het rapport, de daarin vervatte gegevens of verwijzing daarnaar, bijvoorbeeld in de nieuwsmedia of vakliteratuur, is vooraf schriftelijke toestemming van Intomart en de opdrachtgever nodig.

Het onderzoek is volgens de richtlijnen van de VMO, de Vereniging van Marktonderzoeksbureaus in Nederland, en de ESOMAR, de Europese Vereniging voor Opinie- en Marketing Onderzoek. Tevens zijn alle werkzaamheden bij Intomart bv ISO-9001-gecertificeerd.

Tenslotte is over dit onderzoek te allen tijde informatie in te winnen bij Egbert Edelmann, +31 (0)35 625 84 11.

INHOUD

			Pagina
	SAMENVATTING		5
HOOFDSTUK	1.	INLEIDING	10
	1.1	Achtergrond	11
	1.2	Onderzoeksdoel en probleemstelling	11
	1.3	Onderzoeksopzet	12
	1.4	Uitvoering van het onderzoek	14
	1.5	Leeswijzer	15
HOOFDSTUK	2.	CRIMINALITEIT GERICHT TEGEN DE COLLECTIE	16
	2.1	Inleiding	17
	2.2	Vermissingen	17
	2.3	Acties naar aanleiding van vermissingen	20
	2.4	Beschadigingen	22
	2.5	Acties naar aanleiding van beschadigingen	24
	2.6	Directe financiële schade	25
	2.7	Media-aandacht en indirecte schade	27
	2.8	Samenhang slachtofferschap en achtergrondkenmerken	27
HOOFDSTUK	3.	PREVENTIE, PREVENTIEBELEID EN BEVEILIGINGSWENSEN	28
	3.1	Inleiding	29
	3.2	Preventieve maatregelen	29
	3.3	Preventie met betrekking tot het personeel	32
	3.4	Preventie ten aanzien van bezoekers	34
	3.5	Samenhang tussen preventieve maatregelen en slachtofferschap	35
HOOFDSTUK	4.	COLLECTIE- EN INCIDENTENREGISTRATIE	36
	4.1	Inleiding	37
	4.2	Collectieregistratie	37
	4.3	Incidentenregistratie	38
	4.4	Centrale incidentenregistratie	39
	4.5	Musave	40

BIJLAGEN	1.	Vragenlijst
	2.	Aankondigingsbrief
	3.	Responsverantwoording
	4.	Achtergrondvariabelen
	5.	Open antwoorden

SAMENVATTING

SAMENVATTING

In de Tweede Kamer zijn vragen gesteld naar de omvang van de criminaliteit gericht tegen de collectie in Nederlandse musea. Om deze te kunnen beantwoorden heeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen aan Intomart opdracht verleent een onderzoek uit te voeren dat de mate van criminaliteit gericht tegen de (openbare) collectie van Nederlandse musea inventariseert en zicht geeft op genomen preventieve maatregelen en het gevoerde preventiebeleid in Nederlandse musea.

Voorafgaand aan het kwantitatieve onderzoek, dat zich dient te geven op de mate van criminaliteit tegen de Nederlandse museale collectie in 1999, zijn twee groepsdiscussies gehouden om meer zicht te krijgen op preventiegedrag en gevoerd preventiebeleid bij de musea. De resultaten van deze kwalitatieve voorstudie zijn gebruikt voor het opstellen van de kwantitatieve vragenlijst.

De data voor het kwantitatieve deel van dit onderzoek zijn middels een schriftelijke vragenlijst verkregen. Hiertoe zijn 436 musea die lid zijn van de Nederlandse Museum Vereniging (NMV) aangeschreven met het verzoek de vragenlijst te laten invullen door de persoon die verantwoordelijk is voor het veiligheidsbeleid in het museum. Op 10 maart 2000 hadden we 227 vragenlijst (52% respons) retour ontvangen. Op dit databestand zijn de analyses uitgevoerd.

Van de 227 musea die de vragenlijst hebben geretourneerd blijken in het afgelopen jaar (1999) 78 musea slachtoffer te zijn geworden van een of andere vorm van criminaliteit (34%). In totaal zijn er bij deze slachtoffers 389 objecten vermist of beschadigd.

Bij 15% van de musea is sprake van vermissing uit de tentoonstellingsruimten, bij 5% gaat het om vermissingen uit depots, 19% van de musea is slachtoffer geworden van opzettelijke beschadiging van objecten in tentoonstellingsruimten en 1% van de musea heeft te maken gehad met opzettelijke beschadiging van objecten in depots. Met betrekking tot beschadigingen moet opgemerkt worden dat 30% van de musea zegt dat er het afgelopen jaar objecten in de tentoonstellingsruimten zijn beschadigd. Bij 11% is het echter onduidelijk of er opzet in het spel was.

Bij de 227 musea die hebben meegewerkt aan het onderzoek zijn 157 tentoongestelde objecten vermist in 1999. Van deze vermissingen is 38% aangegeven bij de politie. Zevenenvijftig objecten zijn vermist uit depots en hiervan is 23% aangegeven bij de politie.

In totaal zijn 161 tentoongestelde objecten het afgelopen jaar beschadigd. Bij 68% is zeker sprake van opzet geweest. Van alle beschadigde tentoongestelde objecten is 12% aangegeven bij de politie.

Het aantal in 1999 in depot beschadigde objecten bedraagt 14 objecten. Bij de helft van deze objecten was zeker sprake van opzet. Zeven procent van de beschadigingen in depot (één object) is aangegeven bij de politie.

De meest voorkomende oorzaak voor vermissingen is diefstal (71 uit tentoonstellingsruimten en 27 uit depot) gevolgd door "onbekend" (30 uit tentoonstellingsruimten en 17 uit depot). Bij beschadigde objecten blijken 51 tentoongestelde objecten op een andere manier beschadigd dan de voorgecodeerde antwoorden. 43 objecten zijn besmeurd, 30 bewerkt met iets scherp en 24 tentoongestelde objecten zijn beschadigd door een val. In depot zijn 7 objecten beschadigd door een val, 4 door iets anders en 3 door een mes of iets anders scherp.

Met betrekking tot het aangiftegedrag van musea valt op dat vernielingen in tentoonstellingsruimten minder goed wordt aangegeven (bij politie) dan verdwijningen. Van de (moedwillige) beschadigingen in tentoonstellingsruimten wordt 10% aangegeven, terwijl van de vermissingen uit expositieruimten 40% wordt aangegeven.

Voor 10% van alle vermiste objecten is een schadeclaim ingediend bij de verzekering. Voor 12% van alle beschadigde objecten is dit ook gebeurd.

Vijftien procent van de ondervraagde musea die te maken hebben gehad met vermissingen, blijkt niet te beschikken over een verzekering tegen diefstal, 14% van de musea die te maken hebben gehad met beschadigingen, heeft geen verzekering tegen beschadigingen.

Bij 53% van de musea die in 1999 slachtoffer zijn geworden van criminaliteit was sprake van directe financiële schade. In 66% van de gevallen was de schade minder dan f 5.000,-, bij 9% lag de schade tussen de f 5.001,- en f 10.000,- en bij 12% bedroeg de schade meer dan f 10.001,-.

Door 14 musea is er in 1999 gemiddeld f 4.700,- geclaimd bij verzekeringsmaatschappijen. Tien musea hebben gemiddeld f 3.840,- van de verzekering (deels) vergoed gekregen. De 5 musea die geen verzekering hadden blijken een gemiddelde schadepost van f 7.440,- te hebben.

Negentien procent van de musea die slachtoffer zijn geworden zegt dat de media aandacht heeft geschonken aan hun slachtofferschap. Hiervan vond 69% de media-aandacht positief en 31% negatief.

Gelet op samenhang tussen slachtofferschap en achtergrondkenmerken blijken musea met een grote tentoongestelde collectie en musea die veel bezoekers ontvangen significant vaker slachtoffer te worden.

Wat hebben musea zoal ondernomen om te voorkomen dat men slachtoffer wordt van criminaliteit? De hoogst scorende preventieve maatregelen zijn:

- objecten in vitrines (94%);
- publieksruimten gescheiden van dienstruimten (85%);
- speciaal hang- en sluitwerk voor ramen en deuren (64%);
- infrarood alarm (63%);
- suppoosten op zaal (57%).

Aan musea die een maatregel nog niet genomen hebben is gevraagd of ze de genoemde maatregel wenselijk achten. Ook hier is gekeken welke maatregel het hoogst scoort. Het percentage "maatregel wenselijk" is het aantal musea dat de maatregel wenselijk acht gedeeld door (het totaal aantal musea minus het aantal musea dat de maatregel al heeft genomen). De best scorende maatregelen zijn:

- suppoosten op zaal (31%);
- speciaal hang- en sluitwerk op ramen en deuren (30%);
- beelden op video vastleggen (29%);
- publieksruimten gescheiden van dienstruimten (21%).

Bij de musea die zeggen te beschikken over infrarood alarm wordt 83% van de tentoongestelde objecten hierdoor beveiligd. Bij musea die beschikken over suppoosten staat 78% van de tentoongestelde objecten onder toezicht van suppoosten op zaal. Beschikt men over vitrines, dan wordt 54% van de tentoongestelde objecten beveiligd door vitrines.

In de depots blijkt infrarood alarm het meest gebruikt te worden. Bij de 90 musea die beschikken over infrarood alarm in depot(s), blijkt 62% van de objecten in depot hierdoor beveiligd te zijn.

De meest genomen maatregelen met betrekking tot het personeel zijn:

- sleutelplan (94%);
- beperking bevoegdheid openen en afsluiten van museum (89%);
- beveiligingsprocedures op schrift stellen (59%).

Slechts in 1 van de 227 ondervraagde musea worden de tassen van het personeel gecontroleerd bij het verlaten van het gebouw.

De meest gewenste maatregelen met betrekking tot het personeel zijn:

- beveiligingsprocedures op schrift (45%);
- sleutelplan (36%);
- voltallig personeel opleiding veiligheid geven (32%).

De meest genomen preventieve maatregelen ten aanzien van bezoekers zijn:

- portier of receptionist bij hoofdingang (84%);
- dienstruimten ontoegankelijk voor bezoekers (48%);
- jassen en tassen verplicht in garderobe (47%).

Bij musea die bepaalde maatregelen nog niet hebben genomen blijkt de meest gewenste maatregel het ontoegankelijk maken van dienstruimten voor bezoekers te zijn (25%).

Ten aanzien van de preventieve maatregelen worden er drie zwakke significante verbanden gevonden met slachtofferschap. Musea worden minder vaak slachtoffer als ze:

- beelden op video vastleggen ($R=-.133$)¹;
- hekwerken plaatsen om kostbare objecten om het publiek op afstand te houden ($R=-.148$);
- suppoosten op zaal hebben ($R=-.133$).

Van alle ondervraagde musea heeft 93% een collectieregistratie. Bij hen is gemiddeld 84% van de totale collectie en 91% van de tentoongestelde collectie geregistreerd. Dertien van de 14 musea, die nog geen collectieregistratie hebben, zijn binnen afzienbare tijd van plan een dergelijke registratie in te stellen.

In 28% van de musea wordt een incidentenregistratie bijgehouden. Twintig procent van de musea die nog geen incidenten registratie hebben, antwoordt bevestigend op de vraag of er plannen zijn om een incidentenregistratie in te stellen

Bij 59% van de ondervraagde blijkt positief te worden gedacht over het instellen van een centrale incidentenregistratie. Bij een centrale incidentenregistratie moet gedacht worden aan een centraal meldpunt waar alle vormen van criminaliteit gericht tegen de Nederlandse

---

¹

R staat voor de Pearson's correlatiecoëfficiënt, een maat voor lineaire samenhang tussen twee variabelen.

museumcollectie dienen te worden gemeld. Een kwart van de musea verwacht echter geen positief effect van een centrale incidentenregistratie op het terugdringen van criminaliteit in de Nederlandse musea.

Als de overheid zou besluiten om een centrale incidentenregistratie in het leven te roepen, antwoordt slechts 2% dat men niet bereid is om hieraan mee te werken. Vierenzestig procent is wel bereid hieraan mee te werken en 28% weet het nog niet.

Negendertig procent van de respondenten zegt het self-audit programma Musave te kennen. Van deze kenners van Musave blijkt 50% het programma ook wel eens gebruikt te hebben. Tot slot is aan de mensen die Musave kennen gevraagd of men vindt dat dit programma een positieve bijdrage levert aan de risicoperceptie van de beveiligingsverantwoordelijken binnen het museum. Hierop reageert 67% bevestigend en 13% ontkennend.

Tot zover de samenvatting van de onderzoeksresultaten. In een aparte beleidsnotitie van de begeleidingscommissie van dit onderzoek zullen naar aanleiding van het voorgaande een aantal aanbevelingen worden geformuleerd om de huidige veiligheidssituatie met betrekking tot criminaliteit in de Nederlandse musea te verbeteren.

HOOFDSTUK 1

Inleiding

1. INLEIDING

1.1 Achtergrond

De vernieling van enkele kostbare schilderijen - denk aan “Cathedra” van Barnett Newman of “Vrouwelijk naakt voor de tuin” van Picasso - heeft ertoe geleid dat er in de Tweede Kamer vragen zijn gesteld over de veiligheidssituaties in Nederlandse musea.

Dat veiligheidszorg al lange tijd de aandacht heeft mag blijken uit het feit dat al in 1992 een eerste onderzoek naar de “Veiligheidszorg in Nederlandse musea” is uitgevoerd. Als vervolg hierop is een project veiligheidszorg in musea gestart, hetgeen geresulteerd heeft in Museum Standaard Audit Veiligheidszorg (Musave), een zelf-auditprogramma waarmee musea beter inzicht kunnen krijgen in hun eigen veiligheidssituatie en de risico's die ze lopen. Musave bestaat uit een computerprogramma en een handboek veiligheidszorg en is verspreid onder 160 Nederlandse musea².

Voor het geven van een antwoord op de kamervragen naar bijvoorbeeld de omvang van de criminaliteit gericht tegen de collectie in Nederlandse musea is Musave niet geschikt, om verschillende redenen. In de eerste plaats is Musave een self-assessment en niet bedoeld voor anderen. De data die met Musave worden gegenereerd worden niet centraal ingezameld. In de tweede plaats heeft slechts een heel klein deel van de Nederlandse musea een audit met behulp van (de eerste versie van) Musave uitgevoerd.

Vandaar dat het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen aan Intomart heeft gevraagd te onderzoeken hoe het is gesteld met de “veiligheidssituatie” in Nederlandse musea. Meer specifiek gaat het hierbij dan om de veiligheidssituatie met betrekking tot de criminaliteit³ gericht tegen de (geregistreerde) collecties van de Nederlandse musea⁴.

1.2 Onderzoeksdoel en probleemstelling

Het doel van het onderzoek is tweeledig:

1. het dient een inventarisatie te geven van de mate van criminaliteit gericht tegen de (openbare) collectie in Nederlandse musea;
2. het dient zicht te geven op de momentane preventie en het gevoerde preventiebeleid in de Nederlandse musea.

² Met het verschijnen van deze rapportage is ook een update van het programma Musave voor de Nederlandse musea beschikbaar gekomen.

³ In dit onderzoek verstaan we onder criminaliteit alle handelingen waarbij sprake is van opzettelijke beschadiging, vernieling, diefstal, fraude, nalatigheid of misbruik van de (geregistreerde) collecties van de Nederlandse musea.

⁴ In dit onderzoek verstaan we onder een museum een bij het CBS geregistreerd museum dat voldoet aan de ICOM definitie, een niet-commerciële instelling. Een museum is een permanente instelling ten dienste van de samenleving en haar ontwikkeling, toegankelijk voor publiek, niet gericht op het maken van winst, die de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, behoudt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoegen.

Bij het eerste onderzoeksdoel gaat het om de (interne of externe) criminaliteit gericht tegen de collectie en dan met name om inzicht in de incidentie waarbij kunst is beschadigd, vernield of ontvreemd.

Bij het tweede onderzoeksdoel gaat het om een inventarisatie van de mate en wijze waarop Nederlandse musea zich (trachten te) beschermen tegen deze criminaliteit en welk beleid er wordt gevoerd om de veiligheid ten aanzien van criminaliteit te vergroten.

Verder is in het onderzoek geïnventariseerd welke rol een centrale incidentenregistratie zou kunnen vervullen bij het verbeteren van de veiligheid in musea en welke rol het self-audit programma 'Musave' kan vervullen bij het verhogen van de risicoperceptie bij museumbeheerders.

De tweeledige doelstelling laat zich vertalen in de volgende probleemstelling:

In welke mate zijn de Nederlandse musea de afgelopen tijd getroffen door criminaliteit, hoe is het gesteld met de criminaliteitspreventie in de Nederlandse musea en op welke wijze kan deze situatie in de toekomst verbeterd worden?

In het licht van deze probleemstelling hebben we de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. In welke mate worden Nederlandse musea slachtoffer van (interne en externe) criminaliteit?⁵ (incidentie)
2. In welke mate verwachten de eerstverantwoordelijken voor het veiligheidsbeleid van de musea dat de objecten in hun museum opzettelijk (criminaliteit) dan wel niet opzettelijk beschadigd worden? (risicoperceptie)
3. Op welke wijze geven de musea vorm en inhoud aan preventieve maatregelen ten aanzien van criminaliteit en systematisch risicobeheer? (beleid)

Bij deze derde deelvraag dienen de volgende zaken in ogenschouw te worden genomen:

  - 3a. de mogelijke rol van een centrale incidentenregistratie ter verbetering van de veiligheidszorg;
  - 3b. het mogelijke gebruik van 'Musave' ter verhoging van de risicoperceptie;

1.3 Onderzoeksopzet

De eerste twee genoemde deelvragen zijn goed binnen een kwantitatief onderzoeksdesign te beantwoorden. Voor beide vragen is dat naar onze overtuiging ook verreweg de beste aanpak. Deze twee deelvragen informeren immers naar feiten (incidentie van criminaliteit gericht tegen

---

⁵ Het feit dat sommige musea in het geheel geen registratie kennen heeft ervoor gezorgd dat vragen over slachtofferschap niet exact te beantwoorden zijn. Vandaar dat in de vragenlijst de mogelijkheid is geboden om schattingen van de omvang te geven. Dit is niet ideaal, maar beter dan item non-respons op vraagstellingen die te precies geformuleerd zijn.

Binnen het verband van deze eerste deelvraag, zijn uit de aard van de zaak ook de gevolgen van het slachtofferschap in kaart gebracht, zowel materieel als immaterieel.

objecten en vormgeving van het huidige preventiebeleid). Voor dergelijke vragen naar feiten zijn we in staat een gesloten vragenlijst op te stellen.

Maar voor de derde deelvraag is het wenselijk gebleken een kwalitatieve voorstudie te organiseren alvorens met het kwantitatieve schriftelijke onderzoek te starten. Met name voor het achterhalen van de juiste vraagformuleringen voor deze deelvraag. Daarnaast is deze kwalitatieve voorstudie ook uitgevoerd om te peilen hoe in het museale veld gereageerd zou worden op een vragenlijst die criminele incidenties registreert en de preventieve maatregelen die door de verschillende musea zijn genomen in kaart brengt.

Er zijn twee groepsdiscussies met betrokkenen bij het veiligheidsbeleid gehouden, waarbij gebruik is gemaakt van een kwalitatief instrument dat IDR wordt genoemd. IDR staat voor Intomart Discussion Room, maar wordt ook wel Idea Developing Room genoemd. IDR is een computernetwerk met daarop software, ontwikkeld voor ondersteuning van vergaderingen en groepsdiscussies. Het systeem stelt deelnemers in staat gelijktijdig en anoniem hun persoonlijke mening in te typen, te beargumenteren of een beoordeling te geven van ingetypte ideeën. Alle deelnemers krijgen dus een kans om ongezoeten hun mening te geven. Doordat iedereen tegelijkertijd een reactie kan geven, wordt veel tijd voor discussie gewonnen. De ingetypte ideeën van alle deelnemers kunnen op alle laptops en op het centrale scherm worden getoond. Daardoor kunnen deelnemers ook inspiratie putten uit andermans ideeën tot het in korte tijd verzinnen van nog meer en nog betere ideeën. Via onderlinge discussie kunnen argumenten worden gecategoriseerd en op prioriteit worden gerangschikt. De (clusters van) ideeën kunnen groepsgewijs via de computer worden gewaardeerd, waardoor de belangrijkste ideeën en de mening van zowel individuen als de groep snel en helder in beeld worden gebracht. IDR is een modern en effectief hulpmiddel voor succesvolle brainstormsessies en het verkrijgen van dieper inzicht in motieven of achterliggende factoren bij de respondenten.

Op basis van de uitkomsten van deze groepsdiscussies is een vraagblok ter beantwoording van de derde deelvraag geconceptualiseerd. Bovendien hebben de groepsgesprekken met de representanten uit het museale veld meer inzicht gegeven in hoe een enquête in dit veld ontvangen zal worden en wat mogelijke valkuilen zouden kunnen zijn die negatief uitwerken op de respons en de betrouwbaarheid van het gehele onderzoek. Een van deze uitkomsten was dat de schriftelijke vragenlijst vergezeld zou moeten gaan door een uitnodigende introductiebrief vanuit het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en ondertekend diende te zijn door bijvoorbeeld de Staatssecretaris van Cultuur. Hier is dan ook voor gezorgd. Verder werd duidelijk dat het belang van het onderzoek onderstreept diende te worden. Vanuit dit oogpunt is voorafgaand aan het onderzoek overleg geweest tussen de onderzoekers van Intomart en de werkgroep die verantwoordelijk is voor de verdere ontwikkeling van Musave.

Om de zojuist genoemde concrete onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden is ervoor gekozen een schriftelijk onderzoek onder de verantwoordelijken voor het veiligheidsbeleid in de Nederlandse musea uit te voeren. Naast een schriftelijke vorm van dataverzameling is ook de mogelijkheid van telefonische ondervraging overwogen. Echter telefonische ondervraging heeft ten opzichte van een schriftelijke benadering maar één echt voordeel, namelijk dat gemiddeld genomen de respons hoger is.

Gelet op de informatie die we wilden verzamelen is een schriftelijke aanpak te prefereren omdat het waarschijnlijk zo is dat een belangrijk deel van de vragen (bijvoorbeeld vragen naar de incidentie van criminaliteit) niet prompt beantwoord kan worden. Die zullen 'even' moeten worden opgezocht. Een schriftelijke benadering van de musea opent de mogelijkheid daartoe.

Verder zal bij sommige musea (met name de musea waar geen hoofdverantwoordelijke is benoemd voor de veiligheidszorg) de gewenste informatie niet altijd bij één persoon berusten. Een schriftelijke benadering geeft de 'primaire respondent' de gelegenheid navraag te doen bij collega's. Bij sommige musea zal bovendien misschien niet altijd volstrekt duidelijk zijn wie deze 'primaire' respondent is. Een schriftelijke benadering geeft bedrijven en instellingen de kans de meest optimale respondent te bepalen. Daarnaast kan de respondent *zelf* bepalen wanneer de vragen beantwoord worden.

Tot slot is het onderzoek gericht op het vergaren van gevoelige informatie. De 'natuurlijke' neiging van veel ondernemingen zal eerder gesloten dan open zijn. Binnen het verband van een schriftelijke benadering wordt de musea 'denktijd' geboden.

Om bij een schriftelijk onderzoek een zo hoog mogelijke respons te genereren zijn de volgende maatregelen getroffen:

- Allereerst is bij de vragenlijst een portvrije retourenvelop gevoegd;
- daarnaast hadden mensen ook de mogelijkheid om de ingevulde vragenlijst aangetekend naar Intomart retour te zenden. Als een bank- of gironummer werd bijgevoegd zouden de kosten voor aantekening op dit nummer worden gestort
- in de introductiebrief is expliciet het eigenbelang van participatie aan het onderzoek benadrukt;
- en is de vertrouwelijke omgang met de individuele resultaten en anonimiteit gegarandeerd. Immers we vragen naar de veiligheidssituatie in de musea en die veiligheidssituatie mag door deelname niet verslechteren;
- er is een wervende introductiebrief opgesteld, die is ondertekend door iemand met gezag en importantie, te weten de Staatssecretaris van Cultuur;
- in de introductiebrief is duidelijk de status van dit onderzoek beschreven, zodat verwarring met het kwalitatieve onderzoek dat de Inspectie Cultuurbezit heeft uitgevoerd wordt vermeden;
- tijdens de veldwerkperiode was zowel op het Ministerie als bij Intomart een helpdesk aanwezig waar respondenten informatie konden verkrijgen over het onderzoek.

1.4 Uitvoering van het onderzoek

Om toezicht te houden op de uitvoering van het onderzoek en advies te geven bij eventuele problemen, is door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een begeleidingscommissie ingesteld. Een aantal mensen uit de museale wereld is gevraagd om vanuit deze commissie het onderzoek te begeleiden en daar waar nodig bij te sturen. De commissie, die bij de concrete invulling van het onderzoek zeer waardevolle ideeën heeft aangereikt, bestond uit de volgende leden:

dhr. H. Bongers (voorzitter), Boijmans Van Beuningen Museum Rotterdam;
 mevr. drs. I.A.M. Coenen (secretaris), Ministerie van OCenW, Directie Cultureel Erfgoed;
 mevr. drs. H. Bolten-Rempt (lid), Stedelijk Museum de Lakenhal, Leiden;
 mevr. drs. J.B. Pennock (lid), Inspectie Cultuurbezit, Den Haag;
 dhr. G.H.M. de Baaij (lid), Nederlands Openluchtmuseum, Arnhem;
 dhr. dr. V. Bina (lid), Ministerie OCenW, Directie Algemeen Cultuurbeleid;
 mevr. I. Wamelink (vervangend secretaris, geen lid), Directie Cultureel Erfgoed.

Op deze plaats willen we de leden van de begeleidingscommissie hartelijk danken voor hun inbreng om dit onderzoek succesvol uit te voeren. Met name hun handreikingen en aanbevelingen ten aanzien van het werven van respondenten is zeer waardevol geweest.

Het kwalitatieve onderzoek is begin november gestart. Op 1 en 3 november 1999 hebben in de IDR ruimte van Intomart te Hilversum twee groepsdiscussies plaatsgevonden. De eerste groep bestond uit tien en de tweede groep uit negen deelnemers. De deelnemers zijn in hun eigen museum betrokken bij het veiligheidsbeleid, waaronder zowel verantwoordelijken als beveiligingspersoneel. Aan beide groepen deden mensen mee uit kleinere en grotere musea.

De uitkomsten van deze twee groepsdiscussies zijn gepresenteerd op de begeleidingscommissievergadering van 17 november 1999 en zijn verwerkt in de uiteindelijke schriftelijke vragenlijst. Ook zijn enkele aanbevelingen van de begeleidingscommissie met betrekking tot de totale onderzoeksopzet overgenomen.

Voor de uitvoering van het kwantitatieve deel van dit onderzoek is gebruik gemaakt van een bestand van de Stichting Nederlandse Museumjaarkaart. In dit bestand zijn 436 musea opgenomen, die lid zijn van de Nederlandse Museumvereniging NMV.⁶

Deze 436 musea zijn op 9 februari 2000 aangeschreven met het verzoek mee te werken aan het onderzoek, de schriftelijke vragenlijst in te vullen en op te sturen naar Intomart. Na een schriftelijk rappel aan alle musea⁷ op 25 februari 2000 zijn er uiteindelijk 227 vragenlijsten retour ontvangen en verwerkt. Dit is een respons van 52%. Voor schriftelijk onderzoek is dit responspercentage hoog te noemen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op slachtofferschap van musea met betrekking tot criminaliteit. In dit hoofdstuk worden de percentages in het afgelopen jaar vermiste of moedwillig beschadigde objecten gepresenteerd.

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de maatregelen die zijn getroffen om de museale collectie te beschermen tegen criminaliteit. Naast een overzicht van de meest genomen preventieve maatregelen wordt er in dit hoofdstuk ingegaan op het preventiebeleid dat door de musea wordt gevoerd. Tevens wordt in dit hoofdstuk stilgestaan bij de wensen van musea met betrekking tot preventieve maatregelen. Hieruit is - weliswaar met de nodige voorzichtigheid - een maat voor risicoperceptie af te leiden.

---

⁶ Er zijn in Nederland ongeveer 1200 musea. Van deze 1200 zijn er circa 900 geregistreerd bij het CBS en van deze 1200 musea zijn 436 aangesloten bij de Nederlandse Museumvereniging (NMV). Deze laatste groep van 436 musea is benaderd voor dit onderzoek.

⁷ Er is met opzet voor gekozen om de vragenlijsten niet van een zogenaamd respondentnummer te voorzien. Indien dat wel was gedaan hadden retour ontvangen vragenlijsten afgeboekt kunnen worden en had het rappel alleen verstuurd hoeven te worden naar de musea die nog niet gerespondeerd hadden. Echter bij het gebruik van respondentnummers wordt vaak een gevoel opgewekt dat er geen sprake is van anonimiteit. Vandaar dat we, gelet op de gevoeligheid van de informatie, hier niet voor hebben gekozen.

Hoofdstuk 4 geeft zicht op de collectieregistratie van musea in Nederland, of de mate waarin de huidige museale collectie in een collectieregistratie is opgenomen en in hoeverre er gewerkt wordt met een incidentenregistratie. Daarnaast zijn in dit hoofdstuk de uitkomsten opgenomen, hoe de Nederlandse musea denken over een centrale incidentenregistratie als middel om beter grip te krijgen op criminaliteit gericht tegen de collectie. Tot slot wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de bekendheid en het gebruik van het self-audit programma Musave.

Naast deze rapportage verschijnt er ook een losse notitie van de begeleidingscommissie waarin, op basis van de ontstane inzichten, aanbevelingen worden gedaan voor het te voeren beleid.

HOOFDSTUK 2

Criminaliteit gericht tegen de collectie

2. CRIMINALITEIT GERICHT TEGEN DE COLLECTIE

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk behandelt de mate waarin de Nederlandse musea in het afgelopen jaar getroffen zijn door criminaliteit gericht tegen hun collectie. Van alle ondervraagde musea blijkt 34% het afgelopen jaar te maken te hebben gehad met een vermissing en/of een beschadiging van minimaal één object uit de collectie.

In dit hoofdstuk presenteren we gescheiden het aantal vermiste en beschadigde objecten. Daarnaast wordt op objectniveau en op museumniveau gerapporteerd. Dat wil zeggen; we vermelden het aantal objecten dat is getroffen door enigerlei vorm van criminaliteit en het percentage waarvan aangifte is gedaan bij de politie. Daarnaast rapporteren we ook op museum-niveau waarbij wordt aangegeven hoeveel musea slachtoffer zijn geworden van een bepaald delict en hoeveel musea dit ook hebben aangegeven. Hierbij moet rekening gehouden worden met het feit dat als een museum bijvoorbeeld drie maal slachtoffer is geworden van een vermissing en slechts 1 maal een vermissing heeft aangegeven dit, op museumniveau, resulteert in een museum dat slachtoffer is geworden van vermissing(en) en dat vermissing(en) heeft aangegeven.

2.2 Vermissingen

Tabel 2.1 geeft weer hoeveel objecten er het afgelopen jaar zijn vermist in de 227 musea die de schriftelijke vragenlijst hebben geretourneerd. We zien dat in het totaal 157 objecten werden vermist.

Tabel 2.1: Vermissingen van tentoongestelde objecten⁸

---

⁸

Aan de respondenten is gevraagd naar het aantal keer dat verschillende vormen van criminaliteit in het afgelopen jaar hebben plaatsgevonden. Hierbij is telkens gevraagd of het opgegeven aantal een exacte weergave van het aantal voorvallen was of dat het een schatting betrof. In de kolom 'percentage exact' staat weergegeven hoeveel procent van de musea die voorvallen hebben genoemd ook gezegd hebben dat het geen schatting was.

	vermist		aangegeven bij politie	
	totaal aantal vermiste objecten	percentage exact	aantal	% van vermiste objecten
diefstal	71	59%	21	30 %
diefstal met geweld	0			
inbraak	26	23%	26	100 %
verduistering	24	38%	7	29 %
anders	6	100%	6	100 %
onbekend	30	50%	0	0 %
totaal	157	50%	60	38 %

Diefstal met geweld is in 1999 niet voorgekomen. Diefstal zonder geweld is de meest voorkomende vorm van criminaliteit waardoor objecten vermist werden (71 voorvallen hetgeen neerkomt op 45% van de vermiste objecten), gevolgd door inbraak (26 voorvallen oftewel 17% van alle vermiste objecten). Vierentwintig objecten zijn volgens opgave van de respondenten verduisterd. Dit is 15% van alle vermiste objecten. Het eigen personeel zal mogelijkwerwijs een rol hebben gespeeld bij deze verdwijningen uit tentoonstellingsruimten⁹.

Opvallend is het hoge aantal vermissingen onder de noemer onbekend (30 objecten, oftewel 19% van alle vermiste objecten). Men weet dat er iets weg is, maar heeft geen idee hoe dit is gebeurd.

Wat verder ook opvalt, is het relatief lage percentage exacte opgaven van de vermissingen. Van alle vermissingen weet men slechts in 50% van de gevallen exact om hoeveel objecten het ging. Bij inbraak geldt dit voor 23% van de vermiste objecten, bij verduistering voor 38% van de verduisterde objecten en bij diefstal zonder geweld voor 59% van de gestolen objecten.

Van alle vermiste objecten is in 38% van de gevallen aangifte gedaan bij de politie. Hierbij moeten we aantekenen dat dit percentage vertekend is door de vermissingen waarvan men niet weet wat de oorzaak is geweest. Beschouwen we alleen de diefstal zonder geweld, inbraak, verduistering en anders, dan komt het aangiftepercentage op 47%. Bij inbraak en andere criminele delicten is het aangiftepercentage zelfs 100%.

In tabel 2.2 staan de aantallen musea weergegeven die slachtoffer zijn geworden van de vermissing van een of meerdere objecten uit hun collectie.

Tabel 2.2: Vermissingen uit tentoonstellingsruimten - musea

⁹ Het is niet uit te sluiten dat respondenten de term verduistering wellicht anders dan alleen in de strikt juridische betekenis hebben geïnterpreteerd waarbij de rol van het eigen personeel als dader cruciaal is. Enige voorzichtigheid bij de interpretatie van de resultaten is wellicht geboden.

	vermist		aangegeven bij politie	
	aantal musea	% van musea totaal (N=227)	aantal musea	% van musea met verdwenen objecten
diefstal	19	8 %	8	42 %
diefstal met geweld	0	0 %		
inbraak	3	1 %	3	100 %
verduistering	7	3 %	2	29 %
anders	2	1 %	2	100 %
onbekend	6	3 %	0	0 %
totaal	35	15 %	14	40 %

In totaal is 15% van de Nederlandse musea in het afgelopen jaar slachtoffer geworden van een vermissing uit de tentoonstellingsruimten. Acht procent is geconfronteerd met diefstal zonder geweld, 3% met verduistering en 1% met inbraak. Drie procent van de musea is geconfronteerd met een of meerdere vermissingen, maar weet niet te melden wat de oorzaak is geweest. Eén procent is geconfronteerd met vermissingen veroorzaakt door iets anders dan de door ons genoemde delictvormen.

In totaal heeft 40% van de musea het (de) delict(en) waar ze slachtoffer van zijn geworden aangegeven bij de politie. Ook hier geldt dat alle inbraken en alle andere delicten dan genoemd voor 100% zijn aangegeven. Diefstal zonder geweld is door 42% van de getroffen musea (een of meerdere keren) aangegeven. Bij verduistering is dat door 29% van de getroffen musea gebeurd.

Naast objecten die vermist worden uit de expositieruimten van een museum kunnen er ook objecten vermist worden uit de depots (indien het museum over een of meerdere aparte depots beschikt). Hierbij moet worden aangetekend dat circa 80% van de musea (178 van de 227 musea) over één of meerdere depotruimten beschikt.

In tabel 2.3 staat weergegeven hoeveel objecten er in het afgelopen jaar uit depot zijn vermist bij de 178 ondervraagde musea die beschikken over een depot.

Tabel 2.3: Vermissingen uit depot - objecten¹⁰

¹⁰ Zie voetnoot 8.

	vermist		aangegeven bij politie	
	totaal aantal vermiste objecten	percentage exact	aantal	% van vermiste objecten
diefstal	27	100%	2	7 %
diefstal met geweld	0			
inbraak	0			
verduistering	8	38%	0	0 %
anders	5	100%	1	20 %
onbekend	17	65%	10	59 %
totaal	57	81%	13	23 %

In het afgelopen jaar zijn er 57 objecten vermist uit depots. Inbraak in en diefstal met geweld uit depots is, voor zover bekend, niet voorgekomen. Zevenentwintig objecten zijn verdwenen door diefstal (zonder geweld). Dit is 47% van het totale aantal vermissingen uit depot. 14% Door verduistering zijn 8 objecten verdwenen, oftewel 14% van de vermissingen. Voor 17 vermissingen uit depot weet men niet hoe de vermissing is opgetreden. Bij 30% van alle vermissingen is de manier waarop onbekend.

Opvallend is dat men deze vermissingen uit depot meer exact weet te melden dan de vermissingen uit de tentoonstellingsruimten. In 81% van de vermissingen uit depot zegt men dat het een exact aantal is (38 van de 57 vermissingen uit depot), terwijl bij vermissingen uit tentoonstellingsruimten 50% zegt het exacte aantal te hebben opgegeven.

Het doen van aangifte bij de politie in geval van een vermissing uit depot, is lager dan bij vermissing uit een expositieruimte, namelijk 23%. Van de objecten die door diefstal zonder geweld zijn vermiste is slechts 7% aangegeven en van verduistering is geen enkele aangifte gedaan. Opvallend is dat 59% van de vermissingen uit depot, waarbij onduidelijk is hoe dit is gebeurd, aangegeven zijn bij de politie.

In tabel 2.4 staat op museumniveau weergegeven hoeveel musea te maken hebben gehad met vermissingen uit depot. Hierbij dient te worden aangetekend dat voor de genoemde percentages gebaseerd zijn op de totale groep responderende musea (227) en niet op de 178 musea die de beschikking hebben over een depot.

Tabel 2.4: Vermissingen uit depots - musea

	vermist		aangegeven bij politie	
	aantal musea	% van musea totaal (N=227)	aantal musea	% van musea met vermiste objecten
diefstal	3	1 %	2	67 %
diefstal met geweld	0	0 %		
inbraak	0	0 %		
verduistering	2	1 %	0	0 %
anders	2	1 %	1	50 %
onbekend	4	2 %	1	25 %
totaal	11	5 %	4	36 %

Bij 5% van de musea (N=11) is er het afgelopen jaar iets vermiste uit het depot. Eén procent kreeg in het afgelopen jaar te maken met diefstal zonder geweld vanuit het depot en eveneens 1% met verduistering. Bij 2% is de oorzaak van vermissing uit het depot onbekend.

Vier van de elf musea met vermissingen hebben (één van) de vermissing(en) uit depot ook aangegeven bij de politie.

Beschouwen we tabel 2.1 tot en met tabel 2.4, dan kan geconcludeerd worden dat er meer objecten worden vermist die in tentoonstellingsruimten stonden dan in depots (157 om 57 objecten). Eenzelfde verhouding zien we ook op museumniveau. In 15% van de musea zijn er objecten vermist uit de tentoonstellingsruimten en in 5% van de musea is er sprake van vermissing(en) uit depot. Opmerkelijk is dat de vermissingen uit depots exacter worden gegeven dan de vermissingen uit tentoonstellingsruimten.

2.3 Acties naar aanleiding van vermissingen

Aan de musea die het afgelopen jaar te maken hebben gehad met vermissingen (van zaal en/of depot) is gevraagd of ze naar aanleiding hiervan een schadeclaim hebben ingediend bij hun verzekeringsmaatschappij. In tabel 2.5 staan de resultaten weergegeven.

Tabel 2.5: Voor hoeveel van de genoemde vermissingen heeft u een schadeclaim ingediend bij uw verzekeringsmaatschappij?

	aantal objecten	% van vermiste objecten (N=214)	aantal musea	% van musea met vermiste objecten (N=46)
schadeclaim bij verzekering	22	10 %	7	15 %
heeft geen verzekering	n.v.t.	n.v.t.	7	15 %

Vijftien procent van de musea die te maken hebben gehad met vermissingen (van zaal en/of depot) hebben een schadeclaim ingediend (7 van de 46 musea). Op objectniveau geldt dat voor 10% van het totaal aantal vermiste objecten een schadeclaim is ingediend (22 van de 214 vermiste objecten).

Circa 15% van de musea waar één of meerdere objecten in het afgelopen jaar zijn verdwenen, geeft te kennen niet te beschikken over een verzekering tegen diefstal.

Verder is aan de slachtoffers van vermissingen gevraagd of het museum naar aanleiding van de verdwijning(en) maatregelen heeft genomen om dit in de toekomst te voorkomen. In tabel 2.6 staat weergegeven hoeveel procent van de musea die van een bepaald delict slachtoffer zijn geworden, naar aanleiding van deze vorm van criminaliteit maatregelen heeft genomen.

Tabel 2.6: Heeft u na (één van) de vermissingen maatregelen genomen ?

	aantal musea	% van musea, slachtoffers betreffend delict
diefstal	15	68 %
diefstal met geweld	0	0 %
inbraak	3	100 %
verduistering	4	44 %
andere voorvallen	3	21 %

Alle musea die de afgelopen 12 maanden slachtoffer zijn geworden van inbraak hebben naar aanleiding hiervan ook maatregelen genomen. In het geval van diefstal zonder geweld heeft 68% van de musea die slachtoffer zijn geworden maatregelen genomen en voor verduistering is dit 44%. In het geval het om andere (criminele) voorvallen ging heeft 21% maatregelen genomen.

In bijlage 5, open antwoorden, staat bij vraag 30 weergegeven welke maatregelen de verschillende musea hebben genomen naar aanleiding van de vermissing(en).

2.4 Beschadigingen

Naast vermissingen van objecten kunnen musea ook te maken krijgen met moedwillige beschadigingen. In tabel 2.7 staat weergegeven hoeveel objecten in de laatste 12 maanden zijn beschadigd in de expositieruimten.

Tabel 2.7: Beschadiging van tentoongestelde objecten

	beschadigde objecten			aangegeven bij politie	
	totaal aantal	percentage exact aantal genoemd	percentage opzettelijk	aantal objecten	% van beschadigde objecten
mes / iets scherp	30	100%	100%	12	40 %
besmeuren	43	35%	98%	2	5 %
brand	1	100%	100%	1	100 %
val	24	100%	17%	0	0 %
anders	51	61%	53%	4	8 %
onbekend	12	83%	50%	0	0 %
totaal	161	96%	68%	19	12%

Bij 227 musea constateren we in één jaar tijd 161 beschadigde objecten. Bij 30 objecten is de beschadiging veroorzaakt door iets scherp, bijvoorbeeld een mes. Dit is 19% van alle beschadigde objecten. Drieënveertig objecten, oftewel 27% van alle beschadigde objecten, zijn beschadigd door besmeuren. Vierentwintig objecten zijn beschadigd door een val. Dit is 15% van alle beschadigde objecten. Eenenvijftig objecten (32%) zijn beschadigd door "iets anders" en bij 12 objecten (7%) is de oorzaak van de beschadiging onbekend. Brandstichting blijkt zelden de oorzaak van een beschadiging (0,6% van allen beschadigingen wordt veroorzaakt door brandstichting).

Bij beschadigingen wordt in 96% van de gevallen het exacte aantal opgegeven. Bij vermissingen gebeurde dat in 50% van de gevallen.

De vraagstelling in de vragenlijst informeerde naar moedwillige beschadigingen. Ter controle is ook gevraagd aan te geven bij hoeveel beschadigingen er opzet in het spel was. Bij beschadiging door val blijkt slechts in 17% van de gevallen sprake van opzet te zijn. Bij beschadigingen die door iets anders veroorzaakt zijn dan de voorgegeven antwoordmogelijkheden, of waarvan men niet weet hoe ze veroorzaakt zijn, blijkt in circa 50% van de gevallen sprake van opzet. In de overige gevallen was voor (bijna) 100% sprake van opzet.

Het aantal aangiften is bij beschadigingen lager dan bij vermissingen. Twaalf procent van de beschadigde objecten is het afgelopen jaar aangegeven bij de politie. In het geval het ging over beschadigingen door iets scherp/mes is 40% aangegeven.

In tabel 2.8 staan de beschadigingen van het afgelopen jaar die veroorzaakt zijn in de expositieruimten nogmaals weergegeven, maar in deze tabel is de basis niet het aantal objecten dat slachtoffer is geworden, maar het aantal musea.

Tabel 2.8: Beschadigingen in tentoonstellingsruimten - musea

	musea met beschadigde objecten			aangegeven bij politie	
	aantal musea	% musea met beschadigde objecten totaal (N=227)	percentage musea met opzettelijk beschadigde objecten	aantal musea	% musea met beschadigde objecten
mes / iets scherp	13	6 %	6%	3	23 %
besmeuren	11	5 %	4%	1	9 %
brand	1	0 %	0%	1	100 %
val	19	8 %	2%	0	0 %
anders	16	7 %	5%	2	13 %
onbekend	7	3 %	1%	0	0 %
totaal	67	30 %	19%	7	10%

In totaal is 30% van de musea in het afgelopen jaar slachtoffer geworden van een beschadiging van één (of meerdere) objecten uit de tentoongestelde collectie. Als we uitgaan van beschadigingen waarbij expliciet is aangegeven dat ze opzettelijk zijn aangebracht gaat het om 19% van de musea.

Bij 8% van de musea is de beschadiging veroorzaakt door een val (gecontroleerd voor opzettelijke beschadiging gaat het om 2% van de musea). Bij 6% van de musea is het afgelopen jaar sprake geweest van moedwillige beschadiging(en) met iets scherp/mes en bij 5% van de musea van moedwillige beschadiging(en) door besmeuren.

Het aantal aangegeven (moedwillige) beschadigingen in tentoonstellingsruimten (10%) is lager dan het aantal aangegeven vermissingen (40%). Tien procent van de musea met beschadigde objecten heeft (minimaal) een beschadiging aangegeven bij de politie.

Naast beschadiging van objecten die tentoongesteld worden kunnen ook de objecten die in depot staan opgeslagen moedwillig beschadigd worden. De beschadigingen op objectniveau die het afgelopen jaar in depot hebben plaatsgevonden staan weergegeven in tabel 2.9.

Tabel 2.9: Beschadiging in depot - objecten

	beschadigde objecten			aangegeven bij politie	
	totaal aantal	percentage exact aantal genoemd	percentage opzettelijk	aantal objecten	% van beschadigde objecten
mes / iets scherp	3	100%	100%	0	0 %
besmeuren	0				
brand	0				
val	7	14%	0%	0	0 %
anders	4	25%	25%	1	25 %
onbekend	0				
totaal	14	36%	50%	1	7%

Uit tabel 2.9 is af te lezen dat het aantal moedwillige beschadigingen in depot erg meevalt. In totaal gaat het om 14 beschadigde objecten in 1 jaar tijd. In tabel 2.10 zien we dat deze 14 in depot beschadigde objecten voorkomen bij 6 musea, oftewel bij 3% van de musea.

Tabel 2.10: Beschadiging in depot - musea

	musea met beschadigde objecten			aangegeven bij politie	
	aantal musea	% musea met beschadigde objecten totaal (N=227)	percentage musea met opzettelijk beschadigde objecten	aantal musea	% van musea met beschadigde objecten
mes / iets scherp	1	0 %	0%	0	0 %
besmeuren	0	0 %			
brand	0	0 %			
val	2	1 %	0%	0	0 %
anders	3	1 %	0%	1	33 %
onbekend	0	0 %			
totaal	6	3%	1%	1	17%

2.5 Acties naar aanleiding van moedwillige beschadigingen

Aan alle musea die de laatste 12 maanden zijn getroffen door moedwillige beschadigingen is gevraagd of ze naar aanleiding hiervan een schadeclaim hebben ingediend bij hun verzekeringsmaatschappij. In tabel 2.11 staan de resultaten weergegeven.

Tabel 2.11: Voor hoeveel van de genoemde moedwillige beschadigingen heeft u een schadeclaim ingediend bij uw verzekeringsmaatschappij?

	aantal objecten	% van beschadigde objecten (N=175)	aantal musea	% van musea met beschadigde objecten (N=73)
schadeclaim bij verzekering	21	12 %	11	15 %
heeft geen verzekering			10	14 %

Ten aanzien van 12% van de beschadigde objecten is een schadeclaim bij de verzekeringsmaatschappij ingediend. Vijftien procent van de musea met een beschadiging heeft bij de verzekering een schade ingediend. Gepercentageerd op alle 227 musea die aan het onderzoek hebben meegewerkt is dit 5%.

Veertien procent van de musea die te maken hebben gehad met een moedwillige beschadiging heeft geen verzekering tegen beschadigingen.

Aan de respondenten van musea die te maken hebben gehad met moedwillige beschadiging is gevraagd of ze naar aanleiding van deze beschadiging(en) maatregelen hebben genomen om herhaling in de toekomst te voorkomen. De resultaten op deze vraag staan weergegeven in tabel 2.12.

Tabel 2.12: Heeft u na (één van) de beschadigingen maatregelen genomen ?

	aantal musea	% van musea, slachtoffers betreffend delict
mes / iets scherp	4	29 %
besmeuren	3	27 %
brand	1	100 %
val	6	29 %
anders	5	19 %

Van de musea die slachtoffer zijn geworden van een beschadiging, veroorzaakt door iets scherp, bijvoorbeeld een mes, antwoordt 29% dat er maatregelen zijn genomen. In het geval de beschadiging is veroorzaakt door besmeuring heeft 27% maatregelen genomen. Nadat beschadiging door een val heeft plaatsgevonden heeft 29% van de musea die dit hebben meegemaakt maatregelen getroffen om toekomstige herhaling te voorkomen.

In bijlage 5, open antwoorden bij vraag 30, staat weergegeven welke maatregelen de verschillende musea hebben genomen naar aanleiding van de beschadiging(en).

2.6 Directe financiële schade

Aan de musea is gevraagd of er bij de eerder genoemde vermissingen en/of beschadigingen sprake is geweest van directe financiële schade¹¹. Uit tabel 2.13 blijkt dat bij 53% van de 78 musea die in 1999 slachtoffer zijn geworden, sprake was van directe financiële schade.

Tabel 2.13: Was er sprake van directe financiële schade bij een of meerdere voorvallen van vermissing of beschadiging?

	aantal musea	% van musea, slachtoffers van delicten (N=78)
ja	41	53 %
nee	27	35 %
geen opgave	10	12 %

De ingeschatte hoogte van de directe financiële schade valt af te lezen uit tabel 2.14. Bij 33% van de musea bleef de schade beperkt tot maximaal f 1.000,-. Eveneens 33% had een schade tussen de f 1.000,- en f 5.000,-, 9% had een schade tussen f 5.000,- en f 10.000,- en 12% van de musea met schade had een schade van meer dan f 10.000,-

Tabel 2.14: Wat was de directe financiële schade in 1999?

	aantal musea	% van musea met schade (N=41)
t/m 1.000,=	14	33%
1.001,= t/m 5.000,=	15	33%
5.001,= t/m 10.000,=	4	9%
10.001,= of meer	5	12%

Van de 41 musea met directe financiële schade hebben 38 musea ook een bedrag genoemd ter indicatie van de hoogte van de totale schade. Het gemiddelde schadebedrag voor deze 38 musea bedraagt f 38.310,-. De hoge standaard deviatie¹² geeft aan dat de spreiding in schadebedragen groot is. Het minimale bedrag dat werd genoemd is f 60,-, het maximale 1.300.000 gulden. Of dit laatste bedrag ook geheel of gedeeltelijk vergoed is, is onbekend. Dit verklaart deels het grote verschil tussen de geleden directe schade en de schade die deels is vergoed.

Tabel 2.15: Directe financiële schade - claim - vergoeding

¹¹ Onder directe financiële schade wordt verstaan de (daling van de) marktwaarde van een object of de kosten die verbonden zijn aan restauratie.

¹² Een gestandaardiseerde maat voor de afwijking van het gemiddelde.

	gemiddeld bedrag	standaard deviatie	aantal musea
gemiddelde directe financiële schade	f 38.310,-	210.269	38
geen verzekering	f 7.440,-	7.942	5
niet geclaimd	f 2.460,-	3.074	17
geclaimd	f 91.053,-	334.492	15
geclaimd (excl. > 1.000.000,-)	f 4.700,-	5.791	14
(deels) vergoed	f 3.840,-	4.274	10

Uit tabel 2.15 is af te lezen dat slechts 3% van de geclaimde schade door de verzekering is vergoed. Laten we echter een grote schade boven 1.000.000 gulden, waarover niet bekend is of er iets vergoed is, buiten beschouwing dan blijkt in totaal gemiddeld f 4.700,- geclaimd te zijn door 14 musea, waarvan de verzekeringen aan 10 musea gemiddeld f 3.840,- uitgekeerd hebben.

Bij 5 musea die geen verzekering voor de collectie hebben, is het gemiddelde schadebedrag f 7.440,-. 17 musea hebben de schade die ze hadden niet geclaimd bij hun verzekeringsmaatschappij. De gemiddelde schade voor deze musea bedroeg f 2.460,-.

2.7 Media-aandacht en indirecte schade

Aan de musea die in 1999 slachtoffer zijn geworden van vermissing of beschadiging (N=78) is gevraagd of één of meer van de genoemde voorvallen in de media-aandacht heeft gekregen. Deze vraag is door 70 musea beantwoord. Dit bleek voor 19% van de musea die slachtoffer zijn geworden het geval (N=13). Aan hen is gevraagd of ze deze media aandacht als positief of als negatief hebben ervaren. Negenenzestig procent heeft de media-aandacht als positief ervaren terwijl 31% deze als negatief ervaren heeft.

In tabel 2.16 staan de antwoorden weergegeven op de vraag "Kunt u aangeven of er ten gevolge van één of meer vermissingen of beschadigingen indirecte schade is geweest?". Deze vraag is door slechts 7 musea beantwoord¹³.

Tabel 2.16: Indirecte schade

¹³

Een controle op de routing door de vragenlijst wijst uit dat musea die geen slachtoffer zijn geworden van vermissingen dan wel beschadigingen, na vraag 38, 39 of 40 geen doorverwijzing hebben gekregen. Echter, er zijn 68 musea die slachtoffer zijn geworden en die vraag 41 hebben beantwoord. Al deze musea hadden, indien de routing correct was gevolgd, bij vraag 47 uit moeten komen. Omdat deze vraag 47 uiteindelijk door slechts 7 musea is beantwoord moeten we ervan uitgaan dat de vraag voor vele musea onduidelijk is geweest.

	aantal musea waarschijnlijk	aantal musea zeker
gederfde inkomsten	1	1
teruglopend bezoekersaantal	1	1
minder in bruikleen	2	0
meer criminaliteit uitgelokt	3	0
anders	2	0

2.8 Samenhang slachtofferschap en achtergrondkenmerken

Voor een aantal achtergrondkenmerken¹⁴ is gekeken of er sprake is van samenhang met slachtofferschap. Hierbij is een nieuwe variabele aangemaakt die aangeeft of een museum slachtoffer is geworden van een of meerdere delicten. Voor de verschillende onderscheiden typen delicten is het niet mogelijk naar de samenhang met achtergrondvariabelen te kijken omdat het aantal waarnemingen hierbij te gering is.

We vinden dat musea die veel bezoekers trekken vaker slachtoffer zijn geworden (Pearson's $R=.245$). Een zelfde soort significant verband wordt ook gevonden voor het aantal tentoongestelde objecten. Naarmate het aantal tentoongestelde objecten toeneemt is er ook sprake van een hoger percentage slachtoffers onder musea (Pearson's $R=.165$).

Enkele andere mogelijk interessante achtergrondvariabelen zoals het aantal gebouwen en het totaal aantal objecten in de collectie blijken geen samenhang te vertonen met slachtofferschap.

¹⁴ Zij bijlage 4: Achtergrondkenmerken.

HOOFDSTUK 3

Preventie en preventiebeleid

3. PREVENTIE EN PREVENTIEBELEID

3.1 Inleiding

Om de veiligheid in musea ten aanzien van criminaliteit te verhogen kan een groot aantal preventieve maatregelen worden genomen. En iedere maatregel kan, naast een preventieve werking ten aanzien van criminaliteit, ook van invloed zijn op andere aspecten van de veiligheidszorg. In dit hoofdstuk is het de bedoeling ons te beperken tot de maatregelen, en dat deel van de effecten van die maatregelen, die betrekking hebben op het terugdringen dan wel voorkomen van criminele handelingen. Met andere woorden we richten ons in dit hoofdstuk op criminaliteitspreventie, ongeacht of bepaalde maatregelen ook preventief werken op andere terreinen van de veiligheidszorg.

Allereerst zal voor een aantal algemene preventieve maatregelen worden beschreven hoe vaak ze door de Nederlandse musea zijn genomen. Daarna richten we ons meer specifiek op preventieve maatregelen die betrekking hebben op het personeel en op preventie ten aanzien van bezoekers. In iedere paragraaf zal ook aandacht worden geschonken aan de wenselijkheid ten aanzien van de verschillende preventieve maatregelen bij musea die deze maatregelen nog niet hebben genomen.

3.2 Preventieve maatregelen

Allereerst is aan alle musea gevraagd hoe ze de eigen collectie trachten te beveiligen tegen criminaliteit. De meer algemene maatregelen die genomen kunnen worden ter preventie tegen criminaliteit staan weergegeven in tabel 3.1.

Tabel 3.1: Algemene preventieve maatregelen¹⁵

---

¹⁵ Het percentage bij "maatregel wenselijk" is het aantal musea dat de maatregel wenselijk acht gedeeld door het totaal aantal musea (n=227) minus het aantal musea die geen 'ja' hebben geantwoord op maatregel aanwezig.

	maatregel aanwezig		maatregel wenselijk	
	aantal musea	% van musea totaal (N=227)	aantal musea	% van musea zonder maatregel
beelden op video vastgelegd	44	19 %	53	29 %
objecten voorzien van elektronische chips	12	5 %	34	16 %
infrarood alarm	143	63 %	15	18 %
objecten in vitrines	213	94 %	2	14 %
hekwerk om kostbare objecten	67	30 %	7	4 %
suppoosten op zaal	130	57 %	30	31 %
externe beveiliging ingehuurd	44	19 %	7	4 %
hekwerk om hele museum	55	24 %	8	5 %
publieksruimten gescheiden van dienst ruimten	193	85 %	7	21 %
speciaal hang- & sluitwerk voor ramen en deuren	146	64 %	24	30 %
pin codesloten op deuren dienst ruimten	19	8 %	32	15 %

Van alle musea antwoordt 94% dat zij tentoongestelde objecten in vitrines geplaatst hebben. Bij 85% van de musea zijn de publieksruimten duidelijk afgescheiden van de dienst ruimten. Twee op de drie musea heeft speciaal hang- en sluitwerk voor ramen en deuren (64%) en beschikt over een infrarood alarm (63%). Bij meer dan de helft van de musea (57%) zijn er suppoosten op de zaal aanwezig.

In eenderde van de musea (30%) staan hekwerken om kostbare objecten en bij een kwart is er sprake van een hekwerk om het hele museum (24%). In een op de vijf musea worden videobeelden vastgelegd (19%)¹⁶ en eveneens 1 op de 5 musea hebben een externe beveiligingsdienst ingehuurd (19%).

Twee maatregelen komen weinig voor. In 8% van de musea zijn alle deuren van de dienst ruimten beveiligd met pin codesloten en bij 5% zijn objecten voorzien van elektronische chips.

Voor een aantal genomen maatregelen is gevraagd, welk deel van de tentoongestelde objecten beschermd wordt door de betreffende maatregel. Daarnaast is ook gevraagd welk deel van de objecten in depot wordt beschermd door de genoemde maatregel. De resultaten op deze twee vragen staan weergegeven in tabel 3.2.

Bij beide vragen is de opmerking gemaakt, indien van toepassing. Deze opmerking blijkt op twee manieren te zijn uitgelegd:

1. Mensen die zeggen dat de maatregel is genomen, moeten de vervolgvragen invullen.
2. De vervolgvragen informeren naar het percentage van de collectie dat beschermd wordt door de maatregel. Indien de maatregel is genomen, maar niet een deel van de collectie beschermt, kan dit ook gezien worden als niet van toepassing.

¹⁶

Gelet op het hoge percentage musea dat beelden op video vastlegt, moeten we ons afvragen of de respondenten deze vraag correct hebben begrepen en of daadwerkelijk in 19% van de musea beelden op videobanden worden vastgelegd. Wij vermoeden dat een groot aantal respondenten de vraag gelezen hebben als: Zijn er videocamera's aanwezig?

Een leesvoorbeeld kan dit verduidelijken. In tabel 3.1 is te zien dat in 44 musea (in 19% van alle musea) beelden op video worden vastgelegd. Tabel 3.2 laat zien dat 33 musea de vervolgvraag hebben beantwoord; bij deze 33 musea wordt gemiddeld 42% van de tentoongestelde collectie door videobeelden bewaakt. Van de overige 9 musea weten we niet wat er op video wordt vastgelegd. Het is niet ondenkbeeldig dat daar alleen een videocamera bij entree of kassa hangt.

Hetzelfde geldt voor de beveiliging van objecten in depot door videobeelden. Voor 27 musea was "indien van toepassing" een reden om antwoord te geven. Bij deze 27 musea wordt gemiddeld 4% van de objecten in depot beschermd door videobeelden. De overige musea (die over een depot beschikken) hebben de videocamera's mogelijkerwijs aan de buitenmuur of de ingang van het depot hangen. In ieder geval wordt er niet de collectie in depot mee in het oog gehouden. De vermelde N in tabel 3.2 is dus belangrijk bij de interpretatie van het gepresenteerde gemiddelde percentage objecten dat door genoemde maatregelen beveiligd wordt.

Tabel 3.2: Percentage van collectie dat beveiligd wordt deze maatregel - objecten in tentoonstellingsruimten en objecten in depot

	% tentoon- gesteld beveiligd (gemiddeld) N		% depot beveiligd (gemiddeld) N	
	beelden op video vastgelegd	42 %	33	4 %
objecten voorzien van elektronische chips	28 %	8	8 %	6
infrarood alarm	83 %	104	62 %	90
objecten in vitrines	54 %	159	6 %	113
hekwerk om kostbare objecten	28 %	49	8 %	33
suppoosten op zaal	78 %	73	11 %	57

Van de 12 musea die objecten hebben voorzien van elektronische chips hebben 8 de vervolgvraag over het percentage beschermde tentoongestelde objecten beantwoord, en 6 musea hebben de vraag over het percentage objecten in depot dat door middel van chips is beschermd, beantwoord. In musea waar tentoongestelde objecten voorzien zijn van elektronische chips is dit gebeurd bij gemiddeld 28% van de tentoongestelde collectie en gemiddeld 8% van de collectie in depot.

Van de 134 musea die beschikken over een infrarood alarm beantwoorden er 104 de vraag naar het percentage tentoongestelde objecten dat erdoor wordt beschermd. Gemiddeld wordt 83% van de tentoongestelde collectie beschermd door infrarood alarm. De 90 musea die te kennen geven infrarood alarm te gebruiken bij het depot zeggen dat 62% van de in depot zijnde collectie hierdoor wordt beschermd.

Van de 213 musea die objecten in vitrines hebben geplaatst antwoorden 159 dat gemiddeld 54% van de tentoongestelde objecten op deze wijze wordt beschermd. Bij 113 musea wordt gemiddeld 6% van de in depot zijnde objecten in vitrines beveiligd.

Van de 67 musea die hekwerken om kostbare objecten plaatsen antwoorden 49 dat op deze wijze gemiddeld 28% van de tentoongestelde objecten wordt beschermd. Drieëndertig musea antwoorden gemiddeld dat dergelijke hekwerken bij 8% van de kostbare objecten in depot staan geplaatst.

Tot slot van de 130 musea die zeggen suppoosten op zaal te hebben antwoorden 73 dat deze supposten gemiddeld 78% van de tentoongestelde objecten beveiligen. Door 57 musea wordt gezegd dat de suppoosten op zaal tevens 11% van de objecten in depot beveiligen.

In tabel 3.1 is ook af te lezen hoeveel procent van de musea die een bepaalde preventieve maatregel niet hebben genomen, deze maatregel toch wenselijk achten. Dit betekent dat de percenteerbasis per maatregel steeds anders is. Deze percenteerbasis is te berekenen door het totaal van 227 musea te verminderen met het aantal musea die de maatregel hebben genomen en die staan vermeld in de tweede kolom van tabel 3.1. Bijvoorbeeld, van de musea die nu geen beelden op video vastleggen (227-44) vinden 53 musea dit wel wenselijk. Dit is $53 / (227-44) \times 100\% = 29\%$ van de musea zonder de maatregel.

De meest wenselijk geachte maatregelen die door een deel van de musea nog niet zijn genomen, zijn suppoosten op zaal (31%), speciaal hang- en sluitwerk op ramen en deuren (30%) en beelden op video vastleggen (29%). De minst wenselijke preventieve maatregelen blijken te zijn: inhuren van externe beveiligingsmensen (4%), hekwerk om kostbare objecten (4%) en hekwerk om hele museum (5%). De overige preventieve maatregelen worden door 15% tot 20% van de musea wenselijk geacht.

3.3 Preventie met betrekking tot het personeel

Naast de algemene maatregelen ter beveiliging van de collectie is ook meer toegespitst gevraagd naar maatregelen die genomen kunnen zijn in de personele sfeer om de veiligheid met betrekking tot criminaliteit te verhogen. De resultaten met betrekking tot deze maatregelen staan weergegeven in tabel 3.3.

Tabel 3.3: Preventieve maatregelen met betrekking tot het personeel¹⁷

	maatregel aanwezig		maatregel wenselijk	
	aantal musea	% van musea totaal (N=227)	aantal musea	% van musea zonder maatregel
sleutelplan	213	94 %	5	36 %
beperking bevoegdheid openen en afsluiten	203	89 %	2	8 %
beveiligingsprocedures op schrift	134	59 %	42	45 %
voltallige personeel opleiding veiligheid	30	13 %	63	32 %
specifieke beveiligingsmedewerkers	70	31 %	29	18 %
bij binnenkomen personeel controle tassen	4	2 %	4	2 %
bij weggaan personeel controle tassen	1	0 %	6	3 %

Uit tabel 3.3. is af te lezen dat in 94% van de musea een sleutelplan bestaat. In 89% van de musea is slechts een beperkt aantal medewerkers bevoegd om het museum te openen en af te sluiten.

Bij een derde van de musea (31%) zijn er specifieke beveiligingsmedewerkers aangesteld.

In 13% van de musea krijgt het voltallige personeel, dat wil zeggen ook mensen zonder primaire beveiligingsfunctie, een opleiding met betrekking tot veiligheid en beveiliging.

Het controleren van tassen van het personeel gebeurt in 2% van de musea. Het controleren van tassen van het personeel bij het weggaan gebeurt slechts bij 1 museum van de 227 musea (0,4%).

Bij 59% van de musea zijn de beveiligingsprocedures op schrift gesteld. Over deze beveiligingsprocedures zijn enkele vervolgvragen gesteld. De antwoorden op deze vragen staan weergegeven in tabel 3.4.

¹⁷

Het percentage bij "maatregel wenselijk" is het aantal musea dat de maatregel wenselijk acht gedeeld door het totale aantal musea (n=227) minus het aantal musea die geen 'ja' hebben geantwoord op maatregel aanwezig.

Hieruit is af te lezen dat bij 87% van de musea die beveiligingsprocedures op schrift hebben gesteld, de naleving van deze procedures ook daadwerkelijk wordt gecontroleerd. In 94% van deze musea worden medewerkers ook aangesproken op het naleven van deze procedures. Bij driekwart van de musea met op schrift gestelde beveiligingsprocedures worden deze procedures ook weleens geëvalueerd.

Tabel 3.4: Beveiligingsprocedures

	maatregel aanwezig			maatregel wenselijk		
	aantal musea	% van musea met beveiligingsprocedures	N	aantal musea	% van musea zonder maatregel	N
beveiligingsprocedures op schrift controle naleving	134	59 %	227	42	45 %	93
beveiligingsprocedures aanspreken mensen op navolgen procedures	116	87 %	134	35	58 %	60
evaluatie procedures	126	94 %	134	26	52 %	51
	102	76 %	134	42	57 %	74

Van de musea die bepaalde maatregelen nog niet genomen hebben, wordt het op schrift stellen van beveiligingsprocedures het vaakst genoemd (45%).

Van de musea die het wenselijk achten dat er beveiligingsprocedures op schrift komen plus de musea die wel beveiligingsprocedures op schrift hebben maar verder niets doen, wenst 58% dat de naleving van de procedures wordt gecontroleerd, 57% dat de procedures worden geëvalueerd en 52% dat de medewerkers worden aangesproken op het naleven van deze procedures.

Daarnaast noemt meer dan een derde het opstellen van een sleutelplan (36%) en het voltallig personeel en opleiding geven met betrekking tot veiligheid en beveiliging (32%).

Tot slot acht 3% van de musea tassencontrole bij het weggaan van het personeel wenselijk. Een tassencontrole bij het binnenkomen van het personeel wordt door 2% wenselijk geacht.

Aan de musea die beveiligingsprocedures op schrift hebben gesteld, is gevraagd wat er dan op schrift is gesteld. Beschrijven deze procedures alleen situaties die bedreigend zijn voor personen, alleen situaties die bedreigend zijn voor de collectie, of beide? In tabel 3.5 staan de resultaten.

Tabel 3.5: Inhoud van beveiligingsprocedures

	aantal musea	% van musea met procedures (N=134)
alleen persoonsbedreigende situaties	14	11 %
alleen collectiebedreigende situaties	11	9 %
persoons- en collectiebedreigende situaties	68	53 %
onderscheid wordt niet gemaakt	36	28 %

In 53% van de musea met beveiligingsprocedures beschrijven deze procedures zowel situaties die bedreigend zijn voor personen als situaties die bedreigend zijn voor de collectie. In 11% van de musea worden in de procedures alleen situaties die bedreigend zijn voor personen beschreven en in 9% worden alleen situaties beschreven die bedreigend zijn voor de collectie.

Aan alle musea is gevraagd of museummedewerkers worden opgeleid in het hanteren van situaties die bedreigend zijn voor objecten uit de collectie. Hierop antwoordt 64% nee. Tweeëntwintig procent van de musea zegt dat dit alleen gebeurt in de opleiding voor specifiek beveiligingspersoneel en in slechts 9% van de musea gebeurt dit voor alle medewerkers.

Aan de musea is de vraag voorgelegd op wat voor situaties museummedewerkers worden voorbereid door middel van scholing. Hierbij konden meerdere antwoorden worden gegeven. Deze staan weergegeven in tabel 3.6.

Tabel 3.6: Op wat voor situaties worden museummedewerkers voorbereid door middel van scholing?

	aantal musea	% van musea totaal (N=227)
Verantwoordelijkheden van personeel	104	46 %
Wat te doen bij brandmelding	119	52 %
Wat te doen als groep museum binnenkomt	71	31 %
anders	32	14 %

De gegeven antwoorden bij "anders" staan weergegeven in bijlage 5: Open antwoorden bij vraag 67.

Op de vraag of scholing van medewerkers eenmalig voorkomt antwoordt 51% bevestigend.

3.4 Preventie ten aanzien van bezoekers

Naast een aantal preventieve maatregelen die in de personele sfeer getroffen kunnen worden zijn er ook maatregelen denkbaar die direct gericht zijn op de bezoekers van musea.

Tabel 3.7: Preventieve maatregelen ten aanzien van bezoekers¹⁸

	maatregel aanwezig		maatregel wenselijk	
	aantal musea	% van musea totaal (N=227)	aantal musea	% van musea zonder maatregel
portier of receptionist bij hoofdingang	191	84 %	7	19 %
bezoekers moeten aanbellen om binnen te komen	14	6 %	2	1 %
jassen en tassen verplicht in garderobe	106	47 %	15	12 %
controle tassen bezoekers bij binnenkomst en weggaan	0	0 %	5	2 %
dienstruimten ontoegankelijk voor bezoekers	109	48 %	30	25 %
(verplichte) wandelroute in museum voor publiek	57	25 %	8	5 %

In tabel 3.7 staat een aantal van deze maatregelen weergegeven, waarbij is aangegeven hoeveel procent van de musea deze maatregel uitvoert en hoeveel procent van de musea die de maatregel (nog) niet uitvoeren deze maatregel wenselijk acht.

Bij 84% van de musea zit er een portier of receptionist bij de hoofdingang van het museum. Achtenveertig procent zegt dat de dienstruimten zodanig beveiligd zijn dat ze niet toegankelijk zijn voor het publiek en 47% verplicht bezoekers bij binnenkomst om jassen en tassen in de garderobe af te geven. Een kwart van de musea zegt dat er een (verplichte) wandelroute voor het publiek staat aangegeven. Echter, bij 41% van de musea wordt door de bezoekers regelmatig afgeweken van deze (verplichte) wandelroute, bij 37% gebeurt dit af en toe en bij 18% gebeurt dit zelden. Vier procent van de musea zegt dat er nooit van de (verplichte) wandelroute wordt afgeweken.

Tabel 3.8: Wordt er weleens van de wandelroute afgeweken door bezoekers?

	aantal musea	% van musea met wandelroute (N=106)
ja, regelmatig	23	41 %
ja, zo af en toe	21	37 %
zelden	10	18 %
nooit	2	4 %

3.5 Samenhang tussen preventieve maatregelen en slachtofferschap

¹⁸ Het percentage bij "maatregel wenselijk" is het aantal musea dat de maatregel wenselijk acht gedeeld door het totaal aantal musea (n=227) minus het aantal musea die geen 'ja' hebben geantwoord op maatregel aanwezig.

Er is gekeken of er samenhang is tussen bepaalde genomen preventieve maatregelen en het slachtoffer worden van criminaliteit. Hierbij vinden we een drietal zwakke, maar significante verbanden. Zo worden musea die beelden op video vastleggen significant minder vaak slachtoffer (Pearson's $R = -.133$). Ook musea die hekwerken plaatsen om kostbare objecten om het publiek op afstand te houden worden minder vaak slachtoffer (Pearson's $R = -.148$) Dit geldt ook voor musea die werken met suppoosten op zaal (Pearson's $R = -.133$).

Hierbij dient te worden opgemerkt dat zes preventieve maatregelen door bijna alle musea zijn genomen. Het gaat dan om:

- objecten in vitrines plaatsen;
- publieksruimten duidelijk afgescheiden van de dienst ruimten;
- sleutelplan;
- een portier of receptioniste bij de hoofdingang en;
- het hebben van een collectieregistratie;
- slechts beperkt aantal medewerkers is bevoegd het museum te openen en af te sluiten.

Met uitzondering van de laatste maatregel zijn alle gevonden verbanden zwak negatief, en dit mogen we ook verwachten want de maatregelen zijn bedoeld om de kans op slachtofferschap te verkleinen. Echter, doordat bijna alle musea deze maatregelen hebben genomen kan het verband niet significant worden.

HOOFDSTUK 4

Collectie- en incidentenregistratie

4. COLLECTIE- EN INCIDENTENREGISTRATIE

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in hoe goed de musea de objecten uit hun collectie hebben geregistreerd en of er een incidentenregistratie wordt bijgehouden. Verder worden hier de gepeilde opinies ten aanzien van een centrale incidentenregistratie gepresenteerd. Tot slot wordt stilgestaan bij de bekendheid met, het gebruik van en het effect van het self-auditprogramma Musave.

4.2 Collectieregistratie

Uit tabel 4.1 is af te lezen dat 93% van de musea beschikt over een collectieregistratie. Zes procent heeft dit (nog) niet. Echter van deze zes procent is 93% (13 van 14 musea) wel van plan om een collectieregistratie in te stellen. Van de musea die van plan zijn een collectieregistratie in te gaan stellen antwoordt 31% dat bekend is wanneer dat gebeurt. Binnen anderhalf jaar verwachten deze 4 musea met een collectieregistratie gestart te zijn.

Tabel 4.1: Heeft uw museum een collectieregistratie¹⁹?

	aantal musea	% van musea totaal (N=227)
ja	212	93 %
nee	14	6 %

Aan de musea die zeggen een collectieregistratie bij te houden is gevraagd welk percentage van de totale collectie geregistreerd is. Uit tabel 4.2 is af te lezen dat gemiddeld 84% van de collectie geregistreerd is.

Als deze vraag gesteld wordt ten aanzien van de collectie die in tentoonstellingsruimten staat blijkt 91% van de tentoongestelde objecten geregistreerd te zijn.

Tabel 4.2: Welk percentage van de collectie staat geregistreerd?

¹⁹ Eén museum heeft deze vraag niet beantwoord.

---

	gemiddelde %	aantal musea
totale collectie	84%	204
tentoongestelde collectie	91%	200

4.3 Incidentenregistratie

Op de vraag of het museum een incidentenregistratie bijhoudt wordt door de musea minder positief gereageerd. Tabel 4.3 laat zien dat in 28% van de musea een incidentenregistratie wordt bijgehouden. Zevenenzestig procent heeft geen incidentenregistratie.

Tabel 4.3: Incidentenregistratie

	aantal musea	% van musea totaal (N=227)
ja	63	28 %
nee	151	67 %
geen opgave	13	5 %

Aan de musea die zeggen een incidentenregistratie bij te houden is gevraagd op te schrijven hoe deze incidentenregistratie werkt. De open antwoorden die op deze vraag zijn gegeven staan weergegeven in bijlage 5: open antwoorden bij vraag 54.

Aan de musea die geen incidentenregistratie bijhouden is gevraagd of er wel plannen zijn om een incidentenregistratie in te stellen. Twintig procent antwoordt hierop bevestigend. Voor 74% (111 musea) is het antwoord 'nee'.

Van de 20% die zegt van plan te zijn een incidentenregistratie in te stellen antwoordt 37% (n=11) dat de termijn waarop dit gerealiseerd moet zijn bekend is. Voor 6 musea is dit binnen het half jaar. De 5 andere musea verwachten de incidentenregistratie opgestart te hebben binnen een jaar.

4.4 Centrale incidentenregistratie

In de vragenlijst is gepeild wat de mening is van de verantwoordelijke(n) voor het veiligheidsbeleid in de musea ten aanzien van een centrale incidentenregistratie. Bij een centrale incidentenregistratie moet gedacht worden aan een centraal meldpunt waar alle vormen van criminaliteit gericht tegen de Nederlandse museumcollectie dienen te worden gemeld

Uit tabel 4.4 is af te lezen dat 59% van de ondervraagden positief is over het effect van een centrale incidentenregistratie.

Tabel 4.4: Denkt u dat de invoering van een centrale incidentenregistratie een positief effect heeft op het terugdringen van de criminaliteit tegen de geregistreerde collecties van de Nederlandse musea?

	aantal musea	% van musea totaal (N=227)
ja	134	59 %
nee	57	25 %
geen opgave	36	16 %

Een kwart verwacht echter niet dat een centrale incidentenregistratie een positief effect heeft op het terugdringen van criminaliteit in de Nederlandse musea.

Echter, als de overheid zou besluiten om een centrale incidentenregistratie in het leven te roepen, antwoordt slechts 2% dat men niet bereid is om hieraan mee te werken. Daar staat tegenover dat 64% wel bereid is hieraan mee te werken, terwijl 28% het nog niet weet. Uit deze cijfers spreekt dat er duidelijk een "wil" bestaat om mee te werken aan instrumenten die een beter veiligheidsbeleid mogelijk maken. Een centrale incidentenregistratie is een van die instrumenten.

Tabel 4.5: Bereidheid tot meewerken aan een centrale incidentenregistratie

	aantal musea	% van musea totaal (N=227)
ja	146	64 %
nee	4	2 %
weet nog niet	64	28 %

4.5 Musave

Tot slot is aan de respondenten gevraagd of ze het self-audit programma Musave kennen. Hierop antwoordt 39% met 'ja' en 59% met 'nee'. De resterende 2% deed geen opgave.

Aan de mensen die Musave kennen is gevraagd of ze dit programma wel eens hebben gebruikt. Dit blijkt in 50% van de gevallen zo te zijn (44 respondenten).

Tot slot is aan de mensen die Musave kennen gevraagd of men vindt dat dit programma een positieve bijdrage levert aan de risicoperceptie van de beveiligingsverantwoordelijken binnen het museum. Hierop reageert 67% bevestigend en 13% ontkennend.

BIJLAGE 1

Vragenlijst

Vragenlijst
VEILIGHEID van de COLLECTIE IN NEDERLANDSE MUSEA
Ministerie van OCenW

**Deze vragenlijst moet worden ingevuld door
de verantwoordelijke(n) beveiliging**

HOE DEZE VRAGENLIJST MOET WORDEN INGEVULD

- Lees elke vraag alstublieft goed door en plaats dan een kruisje **in** het hokje van uw keuze.

Voorbeeld:

Is er een wandelroute in uw museum?

1 ja

2 nee

- Soms wordt u gevraagd een getal in te vullen in een daarvoor bestemd hokje. Wilt u daarbij a.u.b. duidelijk schrijven?

Voorbeeld:

Sinds wanneer is uw museum op de huidige lokatie gevestigd?

1	9	7	8
---	---	---	---

- Bij een aantal vragen hebt u de mogelijkheid om meerdere antwoorden aan te kruisen. Als dit het geval is staat dat duidelijk aangegeven: '*U MAG MEER DAN ÉÉN ANTWOORD GEVEN*'. In alle andere gevallen mag u slechts 1 antwoord aankruisen. Als u twijfelt, kiest u dan het antwoord dat het meeste overeenkomt met uw mening.
- Als er een aantal of percentage wordt gevraagd, en u weet dat niet exact, mag u ook een schatting geven. Voor ons is met name de orde van grootte van belang.
- Als u het antwoord op een vraag niet weet, hoeft u niets in te vullen.
- Soms is het de bedoeling dat u één of meer vragen overslaat. Waar dat het geval is staat dit duidelijk aangegeven: bijvoorbeeld '*GA VERDER MET VRAAG 45*'.
- Aan het eind van de vragenlijst is er ruimte voor opmerkingen. Wij zouden u vriendelijk willen verzoeken om van die ruimte gebruik te maken, en niet bij de vragen in de kantlijn opmerkingen te plaatsen.

Uw museum is willekeurig geselecteerd uit het bestand van bij de NMV geregistreerde musea. Het nummer op de voorkant van deze enquête is alleen nodig om bij te kunnen houden welke enquêtes retour gekomen zijn. Dit nummer wordt in de verwerking van de gegevens niet gekoppeld aan de naam van uw museum. De naam en het adres van uw museum zullen nergens in het onderzoek genoemd worden. Intomart onderschrijft de ESOMAR-richtlijnen voor veldwerk en is gecertificeerd volgens ISO-9001.

Hartelijk bedankt voor uw medewerking!

1. Hoeveel bezoekers ontvangt u jaarlijks?

Als u dat niet exact weet, mag u ook een schatting geven.

10L8

Als het museum nog geen jaar bestaat, s.v.p. een schatting maken voor het gehele eerste jaar.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Kunt u de bezoekers die uw museum ontvangt, onderverdelen (in percentages) naar bezoekers die in groepsverband komen en bezoekers die individueel komen?

Onder groepen verstaan we groepen van 8 personen of meer.

18L6

Als u geen exacte percentages kunt geven, dan graag een schatting maken.

Individen	.....%
groepen	.....%
TOTAAL BEZOEKERS	100 %

3. Kunt u de bezoekers die in groepsverband uw museum bezoeken, onderverdelen in onderstaande categorieën?

Als u geen exacte percentages kunt geven, dan graag een schatting maken.

24L6

Groepen scholieren/studenten	.....%
overige groepen	.....%
TOTAAL GROEPSBEZOEKEN	100 %

4. Sinds wanneer is het museum op de huidige lokatie gevestigd?

S.v.p. jaartal invullen

30L4

1			
---	--	--	--

5. Ligt uw museum binnen of buiten de bebouwde kom?

U mag slechts één antwoord aankruisen

34

- 1 binnen bebouwde kom
 2 buiten bebouwde kom > GA NAAR VRAAG 7

6. Welk van de onderstaande kenmerken is van toepassing op de lokatie van uw museum?

U mag slechts één antwoord aankruisen

35

1 ☐ in centrum/stadskern in winkelgebied	5 ☐ afgelegen van winkels en woningen
2 ☐ in centrum/stadskern in woongebied	6 ☐ Anders, namelijk:
3 ☐ buiten centrum/stadskern in winkelgebied	
4 ☐ buiten centrum/stadskern in woongebied	

--

7. Ligt uw museum op één aaneengesloten terrein of zijn er verschillende van elkaar gescheiden terreinen?

36

- 1 Eén aaneengesloten terrein
 2 Verschillende terreinen

---

8. Bestaat uw museum uit één gebouw of uit verschillende aparte gebouwen?

Van verschillende gebouwen wordt gesproken wanneer er geen mogelijkheid is om binnendoor van het ene in het andere gebouw te komen. Twee belendende gebouwen die via een tussendeur met elkaar in verbinding staan, zijn dus GEEN aparte gebouwen.

37

- 1 Eén gebouw > GA NAAR VRAAG 12
2 Verschillende gebouwen

---

9. Uit hoeveel verschillende gebouwen bestaat het museum?

38L2

Aantal gebouwen:

---

10. Zijn alle tentoonstellingsruimten in één en hetzelfde gebouw gevestigd?

Onder tentoonstellingsruimten worden alle voor het publiek toegankelijke ruimten bedoeld, waar collectie tentoongesteld is.

40

- 1 Ja
2 Nee

---

11. Waar is het depot gevestigd?

U mag meer dan één antwoord aankruisen.

41L5

- 1 Het gehele depot bevindt zich in het hoofdgebouw
1 Een gedeelte van het depot bevindt zich in het hoofdgebouw, een gedeelte bevindt zich in een ander gebouw
1 Het gehele depot bevindt zich in een apart gebouw
1 Het depot is over meer dan twee gebouwen verspreid
1 Anders, namelijk: ...

---

12. Welke van de onderstaande kenmerken zijn van toepassing op de ligging van het museumgebouw?

U mag meer dan één antwoord aankruisen

46L6

- 1 museumgebouw ligt in park/tuin/eigen museumtuin
1 museumgebouw ligt direct aan drukke verkeersader
1 ingang museumgebouw ligt in steeg
1 museumgebouw is een vrijstaand gebouw
1 museumgebouw zit vast aan belendende gebouwen
1 Anders, namelijk: ...

---

13. Welke van de onderstaande kenmerken zijn van toepassing op het museumgebouw?

U mag meer dan één antwoord aankruisen

52L6

- 1 gebouw heeft alleen begane grond
1 gebouw heeft boven begane grond ook ruimten
1 gebouw heeft een kelder
1 museum is enige gebruiker van het gebouw
1 museumgebouw heeft meer dan één ingang voor bezoekers
1 museumgebouw heeft meer dan één ingang, maar er is maar één ingang voor bezoekers

---

14. Valt het gebouw waarin het museum gevestigd is onder de monumentenzorg?

- 1 ja
2 nee

58

---

15. Kunt u aangeven hoe het vloeroppervlak van uw museum verdeeld is over de verschillende ruimten?

In schema bij vraag 18 invullen s.v.p.

16. Kunt u daarnaast aangeven hoeveel tentoonstellings- en depotruimten er zijn?

Dat is inclusief eventuele buitenterreinen, als die ook deel uitmaken van het museumterrein.

	VRAAG 17 VLOEROPPERVLAK in m ²	VRAAG 18 AANTAL in stuks	
TENTOONSTELLINGRUIMTEN	m ²		59L30
DEPOT	m ²		89L6
KANTOORRUIMTE	m ²		
BUITENTERREIN	m ²	N.V.T.	
OVERIGE RUIMTE	m ²	N.V.T.	
TOTALE MUSEUM	m ²	N.V.T.	

- Tentoonstellingsruimten zijn alle ruimten waar objecten voor het publiek tentoongesteld zijn. Als er bijvoorbeeld in een gang ook objecten hangen of staan, dan telt die gang eveneens als tentoonstellingsruimte.
- Buitenterrein is al het terrein dat tot het museum behoort.
- Onder overige ruimten vallen ook alle facilitaire ruimten, zoals kantine, toiletten, hal (indien daar geen objecten tentoongesteld zijn)

---

17. Uit hoeveel objecten bestaat uw totale collectie?

De collectie is hier het totaal van wat er op zaal staat, in het depot staat en in bruikleen gegeven is.

95L8

Hieronder vallen NIET de in bruikleen genomen objecten.

Als u niet exact weet uit hoeveel objecten de collectie bestaat, graag een schatting geven.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

---

18. Hoeveel objecten zijn gemiddeld genomen tentoongesteld?

Als u dit niet exact kunt aangeven, graag een schatting geven.

103L8

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

---

19. Hoeveel objecten van uw tentoongestelde collectie zijn - gemiddeld genomen per maand - in bruikleen genomen objecten?

Als u dit niet exact kunt aangeven, graag een schatting geven.

111L4

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

---

20. Zijn er objecten in de collectie op zaal die aangeraakt mogen worden door het publiek? In dit geval mag het ook gaan om replica's.

115

1 ja, alleen met replica's

2 ja, alleen met uitgeschreven objecten

3 ja, objecten uit collectie mogen worden aangeraakt

4 nee

VRAAG 23

> GA NAAR

21. Kunt u aangeven hoe de objecten die aangeraakt mogen worden door het publiek, staan opgesteld in het museum? 116L3

- 1 objecten die aangeraakt mogen worden, staan verspreid tussen de objecten die niet aangeraakt mogen worden
- 1 objecten die aangeraakt mogen worden staan in aparte ruimte / afgezonderd van objecten die niet aangeraakt mogen worden
- 1 Anders, namelijk:

22. Kunt u aangeven hoe in uw museum duidelijk wordt gemaakt welke objecten wel aangeraakt mogen worden en welke niet? 119L5
U mag meer dan één antwoord aankruisen

- 1 tekstbordjes bij object
- 1 tekstbordjes bij ingang zaal
- 1 opmerking in folder
- 1 aanduiding op vloer (bijvoorbeeld streep)
- 1 Anders, namelijk: ...

VRAGEN OVER CRIMINALITEIT GERICHT TEGEN DE COLLECTIE

23. Kunt u in onderstaand schema aangeven hoeveel tentoongestelde objecten er het afgelopen jaar vermiste zijn?

Als u dit niet exact kunt zeggen, graag een schatting geven.

24. Kunt u aangeven of het om een schatting of om een exact aantal gaat?

25. In hoeveel van de gevallen heeft u aangifte bij de politie gedaan?

Vermissingvanaf zaal	Diefstal zonder geweld	Diefstal met geweld	Inbraak	Verduis- tering	Anders	On- bekend	TOTAAL	
23. Hoeveel objecten zijn vermiste door ... S.v.p. aantal invullen								124L14
24. Zijn dit exacte aantallen of schattingen?	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	138L7
25. Hoeveel vermiste objecten heeft u aangegeven bij de politie? S.v.p. aantal invullen								145L14

26. Kunt u in onderstaand schema aangeven hoeveel objecten er het afgelopen jaar van uw collectie uit depot vermiste zijn?

Als u dit niet exact kunt zeggen, graag een schatting geven.

27. Kunt u aangeven of het om een schatting of om een exact aantal gaat.

28. In hoeveel van de gevallen heeft u aangifte bij de politie gedaan?

Vermissingvanuit depot	Diefstal zonder geweld	Diefstal met geweld	Inbraak	Fraude /Verduistering	Anders	Onbekend	TOTAAL
26. Hoeveel objecten zijn vermiste door ... S.v.p. aantal invullen							
27. Zijn dit exacte aantallen of schattingen?	☐ Exact ☐ Schatting	☐ Exact ☐ Schatting	☐ Exact ☐ Schatting	☐ Exact ☐ Schatting	☐ Exact ☐ Schatting	☐ Exact ☐ Schatting	☐ Exact ☐ Schatting
28. Hoeveel vermiste objecten heeft u aangegeven bij de politie? S.v.p. aantal invullen							

159L14

173L7

180L14

29. Voor hoeveel van de zojuist genoemde verdwijningen (vraag 23 en 26) heeft u een schadeclaim ingediend bij uw verzekeringsmaatschappij?

Het betreft hier alleen criminaliteit ten aanzien van de collectie; het gaat niet om schade aan bijvoorbeeld (de buitenkant van) het gebouw.

194L3

Aantal verdwijningen waarvoor schadeclaim is ingediend:

1 heeft geen verzekering voor de collectie

30. Kunt u aangeven of u na de voorvallen (m.b.t. verdwijning) maatregelen hebt genomen om dergelijke voorvallen in de toekomst te voorkomen?

197L5

	maatregel genomen? aankruisen indien ja.	Beschrijving maatregelen
diefstal zonder geweld	☐	
diefstal met geweld.	☐	
inbraak	☐	
verduistering	☐	
andere voorvallen	☐	

31. Kunt u in onderstaand schema aangeven hoeveel van uw tentoongestelde objecten er het afgelopen jaar **moedwillig** beschadigd zijn? Kunt u het aantal en de aard van de 202L12 beschadiging(en) aangeven? *Als u dit niet exact kunt zeggen, graag een schatting geven.*
32. Kunt u aangeven of het om een schatting of om een exact aantal gaat? 214L6
33. In hoeveel van de gevallen was er (naar alle waarschijnlijkheid) sprake van opzet? 220L12
34. In hoeveel van de gevallen heeft u aangifte bij de politie gedaan? 232L12

Moedwillige beschadiging collectie op zaal	Mes/ iets scherps	besmeure n	brand	val	Anders	Onbekend
31. Hoeveel objecten zijn beschadigd door ... Aantal invullen						
32. Zijn dit exacte aantallen of schattingen?	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting
33. In hoeveel van de gevallen was er (naar alle waarschijnlijkheid) sprake van opzet? Aantal invullen						
34. Hoeveel beschadigingen heeft u aangegeven bij de politie? Aantal invullen						

35. Kunt u in onderstaand schema aangeven hoeveel objecten er het afgelopen jaar van uw collectie in depot **moedwillig** beschadigd zijn? Kunt u het aantal en de aard van de 244L12 beschadiging(en) aangeven? *Als u dit niet exact kunt zeggen, graag een schatting geven.*
36. S.v.p. aangeven of het om een schatting ging of om een exact aantal gaat. 256L6
37. In hoeveel van de gevallen was er (naar alle waarschijnlijkheid) sprake van opzet? 262L12
38. In hoeveel van de gevallen heeft u aangifte bij de politie gedaan? 274L12

Moedwillige beschadiging collectie in depot	Mes/ iets scherps	besmeure n	brand	val	Anders	Onbekend
35. Hoeveel objecten zijn beschadigd door ... Aantal invullen						
36. Zijn dit exacte aantallen of schattingen?	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting	☐ Exact ☐ Schat- ting
37. In hoeveel van de gevallen was er (naar alle waarschijnlijkheid) sprake van opzet? Aantal invullen						
38. Hoeveel beschadigingen heeft u aangegeven						

bij de politie? Aantal invullen						
---	--	--	--	--	--	--

39. Voor hoeveel van de zojuist genoemde beschadigingen (vraag 31 en 35) heeft u een schadeclaim ingediend bij uw verzekeringsmaatschappij?

286L3

Aantal beschadigingen waarvoor schadeclaim is ingediend:

--	--	--

1 heeft geen verzekering voor de collectie

40. Kunt u aangeven of u na de voorvallen (m.b.t. beschadiging) maatregelen hebt genomen om dergelijke voorvallen in de toekomst te voorkomen?

289L5

	maatregel genomen? aankruisen indien ja.	Beschrijving maatregelen
--	---	--------------------------

mes/scherps	☐	
besmeuren.	☐	
Brand	☐	
val	☐	
andere voorvallen	☐	

---

41. Is er - ten gevolge van één of meer van de bij vraag 23, 26, 31, 35 genoemde voorvallen - directe financiële schade geweest?

Onder directe financiële schade verstaan we de marktwaarde van het object of de kosten die verbonden zijn aan de restauratie. 294

- 1 ja
 2 nee > GA NAAR VRAAG 45

---

42. Wat was de totale (directe) financiële schade in 1999?

Gesommeerde bedrag van alle voorvallen samen in hele guldens 295L9

Hfl:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

---

43. Heeft u deze financiële schade geclaimd bij uw verzekeringsmaatschappij?

304

- 1 ja
 2 nee > GA NAAR VRAAG 45
 3 heeft geen verzekering voor de collectie > GA NAAR VRAAG 45

---

44. Hoeveel van deze schade heeft de verzekeringsmaatschappij vergoed?

305L9

Hfl:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

---

45. Heeft één of meer van de bij vraag 23, 26, 31 of 35 genoemde voorvallen in de media aandacht gekregen?

314

- 1 ja
 2 nee > GA NAAR VRAAG 47

---

46. Hebt u deze media-aandacht als positief of negatief ervaren?

315

- 1 positief
 2 negatief
 3 versilde per voorval

47. Kunt u aangeven of er ten gevolge van één of meer van de bij vraag 23, 26, 31, of 35 genoemde voorvallen indirecte schade is geweest?

U mag meer dan één antwoord aankruisen

316L5
321L5

	schade <i>waarschijnlijk</i> t.g.v. voorval	schade <i>zeker</i> t.g.v. voorval
Gedorven inkomsten door tijdelijke sluiting museum	☐	☐
Teruglopend bezoekersaantal (al dan niet tijdelijk)	☐	☐
minder in bruikleen gekregen	☐	☐
meer criminaliteit uitgelokt	☐	☐
Anders, namelijk: ...	☐	☐

VRAGEN OVER BEVEILIGING VAN DE COLLECTIE

48. Heeft uw museum een collectieregistratie?

326

1 ja

2 nee

> NAAR VRAAG 51

49. Indien u een collectieregistratie heeft, welk percentage van uw totale collectie staat intern administratief geregistreerd?

De totale collectie is de collectie op zaal, in depot, en de in bruikleen gegeven objecten.

327L3

%

50. En hoeveel procent van de collectie die in de tentoonstellingsruimen staat is geregistreerd?

330L3

%

51. Indien u momenteel geen collectieregistratie heeft, zijn er in uw museum dan wel plannen om een collectieregistratie in te stellen?

1 ja

2 nee

NAAR VRAAG 53

333

52. Wat is de verwachte termijn waarbinnen die collectieregistratie gestart zal worden?

1 termijn bekend, namelijk:

334
335L2

maanden

2 termijn onbekend

53. Houdt uw museum een incidentenregistratie bij?

1 ja

2 nee

> NAAR VRAAG 55

337

---

54. Indien uw museum een incidentenregistratie bijhoudt, kunt u dan omschrijven hoe deze werkt? 338

> NAAR VRAAG 57

---

55. Indien uw museum geen incidentenregistratie bijhoudt, zijn er dan wel plannen om een incidentenregistratie in te stellen?

- 1 ja 339
2 nee NAAR VRAAG 57

---

56. Wat is de verwachte termijn waarbinnen die incidentenregistratie gestart zal worden?

- 1 termijn bekend, namelijk: 340
341L2

 maanden

- 2 termijn onbekend

---

57. Denkt u dat de invoering van een centrale incidentenregistratie een positief effect heeft op het terugdringen van de criminaliteit tegen de geregistreerde collecties van de Nederlandse musea?

- 1 ja 343
2 nee

---

58. Als de overheid zou besluiten om een centrale incidentenregistratie voor de Nederlandse musea in te voeren zou uw museum daar dan aan meewerken?

- 1 ja 344
2 nee
3 weet nog niet

LET OP: antwoorden op de vragen 59 T/M 62 dienen in onderstaand schema te worden ingevuld

59. Welke van de in onderstaand schema genoemde vormen van beveiliging gebruikt u in uw museum?

60. Kunt u in het schema tevens aangeven - indien van toepassing - welk deel van de tentoongestelde collectie beschermd wordt door de maatregelen/methoden die u gebruikt?

Als u niet exact kunt aangeven om welk percentage het gaat, wilt u dan s.v.p. een schatting geven?

61. Kunt u in het schema tevens aangeven - indien van toepassing - welk deel van de collectie *in depot* beschermd wordt door de maatregelen/methoden die u gebruikt?

Als u niet exact kunt aangeven om welk percentage het gaat, wilt u dan s.v.p. een schatting geven?

62. Kunt u in dit schema tevens aangeven of de maatregelen die in uw museum niet aanwezig zijn, wel wenselijk worden geacht door de directie van het museum?

Invullen in schema s.v.p.

ANTWOORDSCHEMA VOOR VRAAG 59 TOT EN MET 62

**BEVEILIGINGSMAATREGELEN / -
METHODEN
ALGEMEEN**

VRAAG 59 Gebruik makend van deze maatregel /methode?	VRAAG 60 Percentage v. collectie op zaal dat beveiligd wordt door maatregel /methode 360L18	VRAAG 61 Percentage v. collectie in depot dat beveiligd wordt door maatregel /methode 378L18	VRAAG 62 Maatregel is er niet, maar wordt wel wenselijk geacht 396L11
---	--	---	---

1. Worden beelden op video vastgelegd?	1 ☐ ja 345 2 ☐ nee	%	%	1 ☐ ja 2 ☐ nee
2. Zijn objecten voorzien van elektronische chips	1 ☐ ja 346 2 ☐ nee	%	%	1 ☐ ja 2 ☐ nee
3. Is er infrarood alarm?	1 ☐ ja 347 2 ☐ nee	%	%	1 ☐ ja 2 ☐ nee
4. Zijn objecten in vitrines geplaatst?	1 ☐ ja 348 2 ☐ nee	%	%	1 ☐ ja 2 ☐ nee
5. Is er een hekwerk om kostbare objecten om publiek afstand te houden?	1 ☐ ja 349 2 ☐ nee	%	%	1 ☐ ja 2 ☐ nee
6. Zijn er suppoosten op zaal?	1 ☐ ja 350 2 ☐ nee	%	%	1 ☐ ja 2 ☐ nee
7. Hoeveel suppoosten zijn er op een werkdag gemiddeld aanwezig?	351L2 Aantal: <input type="text"/>			
8. Wordt er een externe beveiligingsdienst ingehuurd?	1 ☐ ja 353 2 ☐ nee			1 ☐ ja 2 ☐ nee
9. Hoeveel extern ingehuurde beveiligingsmedewerkers zijn er op een werkdag gemiddeld aan het werk?	354L2 Aantal: <input type="text"/>			
10. Is er een hekwerk om het gehele museum?	1 ☐ ja 356 2 ☐ nee			1 ☐ ja 2 ☐ nee
11. Zijn de publieksruimten duidelijk afgescheiden van de dienstruimten?	1 ☐ ja 357 2 ☐ nee			1 ☐ ja 2 ☐ nee
12. Is er speciaal hang- en sluitwerk gebruikt voor de ramen en deuren?	1 ☐ ja 358 2 ☐ nee			1 ☐ ja 2 ☐ nee
13. Alle deuren naar dienstruimten zijn beveiligd met pincode sloten	1 ☐ ja 359 2 ☐ nee			1 ☐ ja 2 ☐ nee

LET OP: de antwoorden op vraag 63 en 64 dienen in onderstaand schema te worden ingevuld

63. Welke van de in onderstaand schema genoemde vormen van beveiliging met betrekking tot het personeel gebruikt u in uw museum?

64. Kunt u in dit schema tevens aangeven of de maatregelen die in uw museum niet aanwezig zijn, wel wenselijk worden geacht door de directie van het museum?

Invullen in schema s.v.p.

ANTWOORDSCHEMA VOOR VRAGEN 63 EN 64

BEVEILIGINGSMATREGELEN / - METHODEN PERSONEEL	VRAAG 63 Gebruik makend van deze maatregel /methode? 407L10	VRAAG 64 Maatregel is er niet, maar wordt wel wenselijk geacht 417L10
1. Heeft uw museum een sleutelplan (beperkt aantal mensen heeft sleutels)	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
2. Is slechts een beperkt aantal medewerker bevoegd om het museum te openen en af te sluiten.	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
3. Zijn er beveiligingsprocedures op schrift gesteld?	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
4. Wordt de naleving van deze procedures gecontroleerd?	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
5. Worden mensen op het volgen van deze procedures aangesproken?	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
6. Worden deze procedures wel eens geëvalueerd?	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
7. Krijgt het voltallige personeel (ook mensen zonder primaire beveiligingsfunctie) een opleiding met betrekking tot veiligheid en beveiliging?	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
8. Zijn er specifieke beveiligingsmedewerkers aangesteld binnen het museum?	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
9. Worden bij het binnenkomen tassen van het personeel gecontroleerd?	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
10. Worden bij het weggaan tassen van het personeel gecontroleerd?	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee

65. Indien er beveiligingsprocedures op schrift zijn gesteld, beschrijven deze procedures alleen situaties die bedreigend zijn voor personen, of alleen situaties die bedreigend zijn voor de collectie, of beide?

427

- 1 Alleen persoonsbedreigende situaties beschrijvend
- 2 Alleen collectiebedreigende situaties beschrijvend
- 3 Zowel persoons- als collectiebedreigende situaties beschrijvend
- 4 Onderscheid is niet gemaakt in de procedures

66. Worden museummedewerkers opgeleid in het hanteren van situaties die bedreigend zijn voor objecten uit de collectie?

428

- 1 ja, alle medewerkers
 2 ja, alleen specifieke beveiligingsmedewerkers
 3 nee

67. Op wat voor situaties worden museummedewerkers voorbereid door middel van scholing?

U mag meer dan één antwoord aankruisen

429L4

- 1 Verantwoordelijkheden van personeel
 1 Wat te doen bij brandmelding
 1 Wat te doen als groep museum binnenkomt
- 1 Anders, namelijk...

68. Indien medewerkers geschoold worden, is dat dan een eenmalige scholing?

- 1 Ja, eenmalig
 2 Nee

433

69. Kunt u in het schema hieronder aangeven welke van de genoemde beveiligingsmaatregelen met betrekking tot de bezoekers door uw museum zijn genomen?

70. Kunt u in dit schema tevens aangeven of de maatregelen die in uw museum niet aanwezig zijn, wel wenselijk worden geacht door de directie van het museum?

ANTWOORDSCHEMA VOOR VRAAG 69 EN 70

BEVEILIGINGSMAATREGELEN / -
 METHODEN
 BEZOEKERS

VRAAG 69 Gebruik makend van deze maatregel /methode? 434L7	VRAAG 70 maatregel is er niet, maar wordt wel wenselijk geacht 441L6
--	--

1. Zit er een portier of receptioniste bij de hoofdingang?	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
2. Bezoekers moeten aanbellen om binnen te kunnen komen	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
3. Bij binnenkomst moeten bezoekers tassen (en jassen) in de garderobe achterlaten	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
4. Bij het binnen komen en bij het weggaan worden de tassen van bezoekers gecontroleerd	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
5. Zijn de dienstruimten zodanig beveiligd dat deze niet voor het publiek toegankelijk zijn?	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
6. Is er in het museum een (verplichte) wandelroute voor het publiek aangegeven?	1 ☐ ja 2 ☐ nee	1 ☐ ja 2 ☐ nee
7. Wordt er weleens van de wandelroute afgeweken door bezoekers	1 ☐ ja, regelmatig 2 ☐ ja, zo af en toe 3 ☐ zelden 4 ☐ nooit	

---

71. Kent u het self-audit-programma *Musave*?

- 1 Ja
2 Nee

GA NAAR EINDE VRAGENLIJST

---

72. Heeft u dit programma wel eens gebruikt?

- 1 Ja
2 Nee

448

---

73. Denkt u dat het self-audit-programma *Musave* een positieve bijdrage levert aan de risicoperceptie van de beveiligingsverantwoordelijken binnen het museum?

- 1 Ja
2 Nee

449

---

74. Wat voor soort museum is uw museum?

U mag meer dan één antwoord aankruisen

450L4

- 1 gemeentelijk gesubsidieerd museum
1 provinciaal gesubsidieerd museum
1 rijks gesubsidieerd museum
1 particulier museum

---

75. Kunt u aangeven tot welk type museum uw museum behoort?

454

- 1 kunst en geschiedenis
2 natuurhistorisch, volkenkunde en technisch
3 overig

Dit is het einde van de vragenlijst. Indien u nog opmerkingen heeft kunt u dit hieronder kenbaar maken.

Hartelijk dank voor de genomen moeite.

Wilt u zo vriendelijk zijn de enquête in de retourenvelop naar Intomart op te sturen?

Antwoordnummer 1170, 1200 VB Hilversum. Een postzegel is niet nodig.

BIJLAGE 2

Aankondigingsbrief

WORDT HANDMATIG INGEVOEGD

BIJLAGE 3

Responsverantwoording

Responsverantwoording

De adressen van de musea die voor dit onderzoek zijn gebruikt zijn afkomstig van de Stichting Museum Jaarkaart en zijn aangesloten bij de Nederlandse Museum Vereniging (NMV). In totaal zijn 436 musea op 9 februari 2000 aangeschreven met het verzoek aan het onderzoek mee te werken. In deze brief is aan de musea gevraagd om de ingevulde vragenlijst voor 29 februari 2000 aan Intomart te retourneren. Hiervoor kon gebruik gemaakt worden van een retourenvelop. Indien men het op prijs stelde om de ingevulde vragenlijst aangetekend te versturen is ook die mogelijkheid geboden. In totaal zijn 3 vragenlijsten aangetekend retour gezonden.

Aangeschreven musea	436	100%
Onbestelbaar retour	2	0%
Niet bereikbaar in onderzoeksperiode	1	0%
Doet niet mee, want beschikt zelf niet over eigen collectie	3	1%
Heeft schriftelijk of telefonisch te kennen gegeven niet mee te werken	3	1%
Weigering, geen vragenlijst retour ontvangen	168	38%
Respons	259	59%
Waarvan binnengekomen na sluiting veldwerkperiode	32	7%
Aantal verwerkte vragenlijsten	227	52%

Op 25 februari 2000 is er een schriftelijk rappel aan alle musea gestuurd met het verzoek de vragenlijst voor vrijdag 3 maart aan Intomart te retourneren. Naar aanleiding van deze rappelbrief hebben verscheidene musea gebeld dat ze geen vragenlijst hadden ontvangen. Naar deze musea is een vragenlijst nagezonden. In verband met deze nazendingen hebben we de veldwerkperiode door laten lopen tot 10 maart 2000. Op dat moment zijn 227 vragenlijsten retour ontvangen en deze zijn allen verwerkt. Na de sluitingsdatum van het veldwerk (na 10 maart) zijn toch nog 32 vragenlijsten retour ontvangen. Deze zijn niet meer verwerkt. Mede door de hoge respons van 52% was het niet nodig deze vragenlijsten nog in het onderzoek op te nemen. Een responspercentage van meer dan 50% is bij schriftelijk onderzoek uitermate hoog.

Hoewel meer dan 50% van de aangeschreven musea die lid zijn van de Nederlandse museum vereniging hebben gerepondeerd zegt dit nog niets over de selectiviteit van de (non-)respons. Echter van de musea die niet gerepondeerd hebben weten we niets. Om de anonimiteit te waarborgen er is expliciet voor gekozen om vragenlijsten niet van een respondentnummer te voorzien. Als dit wel was gebeurd hadden we achteraf geweten welke musea wel en niet hadden gerepondeerd en was een eventuele selectiviteit makkelijk aan te tonen.

Het CBS registreerde in 1997 944 musea met een gemiddeld bezoekersaantal per museum van 21.500. In onze netto steekproef is het gemiddelde bezoekersaantal per museum 50.000, volgens opgave van de respondenten. Dit lijkt er op dat grote musea over vertegenwoordigd zijn in de netto steekproef, maar hoeft natuurlijk niet zo te zijn. Het jaar 1997 is misschien niet een goed jaar om mee te vergelijken. In de periode 1990 tot 1996 waren er gemiddeld per jaar per museum iets meer dan 30.000 bezoekers. Als we uit onze netto steekproef de drie musea met hoogste bezoekersaantallen weglaten bedraagt het gemiddeld aantal bezoekers in onze netto steekproef 35.000 voor het jaar 1999.

Het is zeer wel mogelijk dat de grotere musea in 1999 enkele grote exposities hebben georganiseerd waardoor er sprake was van een groei in bezoekersaantallen. Daarnaast moet rekening worden gehouden dat de steekproef die is aangeschreven bestond uit musea die zijn aangesloten bij de Nederlandse Museumvereniging (N=436). Het CBS gaat uit van 944 geregistreerde musea. Het is zeer wel mogelijk dat juist kleinere musea (lees: musea met een beperkt aantal bezoekers) geen lid zijn van de NMV. Dit kan ook verklaren waarom het gemiddeld aantal bezoekers per museum in de netto steekproef hoger is dan volgens opgave van het CBS. Alleen op basis van bezoekersaantallen kunnen we geen selectiviteit van de respons vaststellen.

Een uitsplitsing van musea naar bezoekersaantallen (zoals staat weergegeven in bijlage 4), hebben we - evenals populatiegegevens voor de andere achtergrondkenmerken van musea die in de vragenlijst zijn gevraagd - niet kunnen achterhalen. We gaan er daarom vanuit dat een eventuele selectiviteit in de (non-)respons in dit onderzoek minimaal is. De netto steekproef is een goede afspiegeling van de populatie musea in Nederland

BIJLAGE 4

Achtergrondvariabelen

Bijlage - achtergrondkenmerken -

I Kenmerken bezoekers

v1 Aantal bezoekers per jaar

	aantal musea	%
tot 4.999	56	25%
5.000 t/m 14.999	58	26%
15.000 t/m 39.999	54	24%
40.000 en meer	56	25%
<i>geen opgave</i>	3	1%
Totaal	227	100%

v2 verhouding individuele bezoekers en groepen

	aantal musea	%
10% of minder individu - 90% of meer groepen	53	23
20% individu - 80% groepen	63	28
30% individu - 70% groepen	47	21
40% individu - 60% groepen	24	10
50% individu - 50% groepen	12	5
60% individu - 40% groepen	13	6
70% of meer individu -30% of minder groepen	10	4
<i>geen opgave</i>	5	2
Totaal	227	100

v3 verhouding scholieren/studenten en overige groepen

	aantal musea	%
10% of minder scholier/student - 90% of meer overige groepen	41	18
20% scholier/student - 80% overig	21	9
30% scholier/student - 70% overig	25	11
40% scholier/student - 60% overig	19	8
50% scholier/student - 50% overig	30	13
60% scholier/student - 40% overig	19	8
70% scholier/student - 30% overig	16	7
80% scholier/student - 20% overig	27	12
90% of meer individu - 10% of minder groepen	24	11
<i>geen opgave</i>	5	2
Totaal	227	100

II Kenmerken lokatie

V4 jaartal vestiging huidige lokatie

	aantal musea	%
1900 of daarvoor	9	4
1901-1950	36	16
1951-1960	15	7
1961-1970	18	8
1971-1980	35	15
1981-1990	62	27
1991-2000	47	21
<i>geen opgave</i>	5	2
Totaal	227	100

V5 Binnen of buiten bebouwde kom

	aantal musea	%
binnen bebouwde kom	197	87
buiten bebouwde kom	30	13
Totaal	227	100

V6 Kenmerken lokatie

	aantal musea	%
in centrum in winkelgebied	79	35
in centrum in woongebied	61	27
buiten centrum in winkelgebied	3	1
buiten centrum in woongebied	26	11
afgelegen van winkels en woningen	8	4
anders	19	8
<i>geen opgave</i>	31	13
Totaal	227	100

V7 Aaneengesloten terrein of verschillende gescheiden terreinen

	aantal musea	%
één aaneengesloten terrein	203	89
verschillende terreinen	23	10
<i>geen opgave</i>	1	0
Totaal	227	100

V8 Eén gebouw of verschillende aparte gebouwen?

	aantal musea	%
één gebouw	137	60
verschillende gebouwen	90	40
Totaal	227	100

V9 Aantal verschillende gebouwen

	aantal musea	%
2 gebouwen	42	47
3 gebouwen	15	17
4 gebouwen	15	17
5 gebouwen	2	2
6 gebouwen	4	4
7 gebouwen	1	1
10 -15 gebouwen	3	3
20 gebouwen	1	1
45 gebouwen	1	1
90 gebouwen	1	1
<i>geen opgave</i>	5	6
Totaal	90	100

V10 Alle tentoonstellingsruimten in één gebouw?

	aantal musea	%
ja	42	47
nee	45	50
<i>geen opgave</i>	3	3
Totaal	90	100

v11 Vestiging depot

(meerdere antwoorden mogelijk)

	aantal musea	% van musea met verschillende gebouwen (N=90)
gehele depot in hoofdgebouw	12	13
gedeelte in hoofdgebouw, gedeelte in ander gebouw	31	34
gehele depot in ander gebouw	22	24
depot is verspreid over meer dan twee gebouwen	25	28
depot is ergens anders gevestigd	5	6

v12 Kenmerken ligging museumgebouw

(meerdere antwoorden mogelijk)

	aantal musea	% van musea totaal (N=227)
museumgebouw ligt in park/(museum)tuin	77	34
museumgebouw ligt aan drukke verkeersader	49	22
ingang museumgebouw ligt in steeg	12	5
museumgebouw is vrijstaand	110	48
museumgebouw zit vast aan belendende gebouwen	89	39
anders	33	15

v13 Kenmerken museumgebouw

(meerdere antwoorden mogelijk)

	aantal musea	% van musea totaal (N=227)
gebouw heeft alleen begane grond	24	11
gebouw heeft boven begane grond ook ruimten	194	85
gebouw heeft kelder	116	51
museum is enige gebruikmaker van gebouw	137	60
museumgebouw heeft meer dan één bezoekersingang	28	12
museumgebouw heeft meer dan één ingang, maar er is maar één bezoekersingang	145	64

V14 Valt het museumgebouw onder monumentenzorg?

	aantal musea	%
ja	139	61
nee	85	37
<i>geen opgave</i>	3	1
Totaal	227	100

III Kenmerken objecten

V17 Aantal objecten totale collectie

	aantal musea	%
100 of minder	5	2
101 - 500 objecten	27	12
501 - 1 000 objecten	15	7
1 001 - 10 000 objecten	92	41
10 001 - 100 000 objecten	52	23
100 001 - 600 000 objecten	15	7
600 001 - 1 miljoen objecten	1	0
meer dan 1 miljoen - 10 miljoen	4	2
<i>geen opgave</i>	16	7
Totaal	227	100

v18 Aantal objecten tentoongesteld

	aantal musea	%
100 of minder	17	7
101 - 500 objecten	54	24
501 - 1 000 objecten	39	17
1 001 - 10 000 objecten	89	39
10 001 - 30 000 objecten	9	4
62000 objecten	1	0
<i>geen opgave</i>	18	8
Totaal	227	100

v19 Aantal objecten per maand in bruikleen

	aantal musea	%
10 of minder	72	32
11 - 50 objecten	69	30
51 - 100 objecten	27	12
101 - 500 objecten	24	11
501 - 1 000 objecten	9	4
1 001 - 2 000 objecten	1	0
2 001 - 5 000 objecten	1	0
<i>geen opgave</i>	24	11
Totaal	227	100

V20 Mogen objecten in de collectie op zaal aangeraakt worden door publiek?

	aantal musea	%
ja, alleen replica's	18	8
ja, alleen uitgeschreven objecten	21	9
ja, alle objecten	60	26
nee	128	56
Totaal	227	100

v21 Hoe staan de objecten, die aangeraakt mogen worden, opgesteld?

(meerdere antwoorden mogelijk)

	aantal musea	%
staan verspreid tussen objecten die niet aangeraakt mogen worden	58	26
staan in aparte ruimte/afgezonderd	20	9
anders	31	14

v22 Hoe wordt duidelijk gemaakt welke objecten aangeraakt mogen worden?

(meerdere antwoorden mogelijk)

	aantal musea	%
tekstbordjes bij object	32	14
tekstbordjes bij ingang zaal	4	2
opmerking in folder	5	2
aanduiding op de vloer	5	2
anders	64	28

BIJLAGE 5

Open antwoorden

Vraag 12

Welke van de onderstaande kenmerken zijn van toepassing op de ligging van het museumgebouw?

- museumgebouw ligt aan doorgaande wandelroute/dorpsgracht
- ligt in winkelgebied/voetgangersgebied
- museum is botanische tuin
- het museum bestaat uit tuinen en kassen, met hoofdingang aan een straat
- Ons museum ligt volledig geïsoleerd en grenst direct aan de rivier. Er is één verharde toegangsweg
- ligt aan de (Grote) Markt
- ligt aan weg, waarover diverse fietsroutes geleid zijn
- een deel van de streekschouwburg, dus inwonend
- ligt in winkelstraat; hoofdstraat door de stad
- in stadhuis
- museum kent eigen binnenplein dat tevens overdag doorgaande route is
- aan de lokale haven (recreatie + deels beroepsvaart)
- werkplaatsen zijn separaat
- ook deels in tuin en vrijstaand
- het museum ligt aan de rand van de bebouwing van ons dorp
- museumgebouw ligt aan binnenplein
- aan gracht
- museumgebouwen vormen één geheel binnen dorpskern
- nabij een natuurgebied in de duinen
- museumgebouwen zijn gesitueerd rondom binnenplaats en zijn ingeklemd tussen woonhuizen en kerk. Entree is centraal op de binnenplaats; aanlooproutes (alleen tijdens openingstijden) lopen vanaf een gracht en vanaf een straat
- museumgebouw zit aan één zijde vast aan belendende gebouwen; museumgebouw is een hoengebouw
- deels openluchtmuseum
- grote binnenplaats
- gewone straat in het centrum
- ligt aan een redelijk drukke straat
- aan vrij rustige straat; echter in het weekend vlakbij uitgaanscentrum
- museumgebouw ligt direct aan normaal bereden straat
- op kazerneterrein
- dichtbij stadspan
- ligt aan een smal doorgangspad (geen steeg). Het doorgangspad is alleen voor voetgangers en fietsers. Het museum staat vrij, maar grenst op 1 meter van het postkantoor
- onderdeel van oude visafslag

Vraag 21

Kunt u aangeven hoe de objecten die aangeraakt mogen worden door het publiek, staan opgesteld in het museum?

- het betreft enkele wat grotere objecten; machines die los in de ruimte staan en weliswaar niet aangemoedigd om aan te raken, maar het kan geen kwaad
- veel miniatuur draaimolens die door middel van knopje een werking worden gesteld
- Museum is een historische woning en authentiek ingericht; publiek loopt langs meubels etc.
- het betreft slechts een enkel stuk; dit staat apart
- apart opgesteld; wel in de ruimte van de vaste opstelling
- in speciaal daarvoor ingerichte ruimtes
- als het niet aangeraakt mag worden staat het erop of erbij!
- op schip- of tijdens speciale (kinder)activiteiten
- ons museum is een "doe-museum"; bezoekers kunnen meewerken
- borden hangen tegen muur met foto's enz.
- sommige objecten mogen wél en sommige mogen niet aangeraakt worden
- in museale gebouwen tussen collectie
- worden door de medewerkers aangereikt
- archeologisch kindermuseum
- hands-on objecten zijn niet op een podium maar direct op de grond geplaatst; originalia worden op een grijs podium gezet
- de objecten die aangeraakt mogen worden vormen vanwege hun aard uit meerderheid van collectie; ze staan in alle tentoonstellingsvitrines
- buiten de vitrines staan enkele grotere objecten die echter niet aangeraakt mogen worden
- op openlucht-gedeelte mag bijna alles worden aangeraakt
- wat niet achter glas staat mag over het algemeen worden aangeraakt
- mogen alleen onder toezicht worden aangeraakt
- botanische tuin is niet vergelijkbaar
- voorwerpen in het landbouwmuseum mogen worden aangeraakt; in het hoofdgebouw niet
- alleen de niet-onderzoek-collectie mag worden aangeraakt
- objecten die aangeraakt mogen worden staan in de museumtuin

Vraag 22

Kunt u aangeven hoe in uw museum duidelijk wordt gemaakt welke objecten wel aangeraakt mogen worden en welke niet?

- er is een afzetting met koord voor looproute, maar niet alles wordt daardoor gedekt
- toezichthouder/mondelinge uitleg bij aantal objecten op begane grond
- een en ander wordt aangegeven door medewerkers
- bij openstellingsbordje 'niet aanraken' voor hands-on items vaak tekst in de trant van "voel ..... etc.'
- bij rondleiding
- door de aard van het project
- wordt niet aangegeven
- wat niet aangeraakt mag worden staat in vitrines; wat wél mag worden aangeraakt zijn grote, niet kwetsbare objecten
- deels vrijstaande opstelling
- met afzetting paaltjes + touw of nylon; eventueel sierketting
- de objecten die aangeraakt mogen worden staan in niet-afgesloten ruimten
- door plaatsing in museumtuin
- op die plaatsen is een handleiding aanwezig
- tekstborden over de 'interactive-objecten' en het kindermuseum
- in aparte ruimtes (reispaais)
- op informatiezuilen
- bij objecten die vanwege hun aard niet mogen worden aangeraakt; daar zijn medewerkers aanwezig om het publiek op afstand te houden
- het wordt niet aangegeven en het is ook niet de bedoeling, maar als het tóch gebeurt is het op zich geen bezwaar
- originele objecten zijn op podium/voetstuk geplaatst, replica's niet
- door de wijze van tentoonstellen (vitrine, hoogte e.d.)
- er stond niet bij dat ze niet aangeraakt mogen (andere zitten in vitrines of achter hekken); mensen gaan ze dan vanzelf weleens aanraken
- machines zonder perspex-kop
- geen specifieke vermelding/stimulering, maar als iemand behoefte heeft iets aan te raken dan mag dat, medewerkers weten dit
- botanische tuin is niet vergelijkbaar
- vóór de start van de rondleiding wordt door de gids gezegd dat de voorwerpen niet betast mogen worden
- door middel van touwen; in het landbouwmuseum spreekt dit voor zich
- wat toegestaan is blijkt uit de situatie; de beelden zijn van brons en kunnen worden aangeraakt, de ingelijste tekeningen niet
- alles zit achter glas, behalve één object
- aanraken is gewoon toegestaan; er is nergens vermeld dat dit verboden is

Vraag 30

Kunt u aangeven of u na de voorvallen (m.b.t. verdwijning) maatregelen hebt genomen om dergelijke voorvallen in de toekomst te voorkomen?

Selectie: na diefstal zonder geweld

- achter glas
- camera
- alarm op vitrines
- vitrines afsluiten
- meer toezicht op collectie
- objecten vervangen en solide bevestigd
- kleine schilderijen met sloten aan muur bevestigd, zoveel mogelijk in vitrine naar aanleiding van voorval in 1997
- collectie-objecten uit koffiekamer verwijderd
- beveiligingsinstallatie
- elekt. beveiliging
- versterking hek
- extra controle
- meer afgesloten ruimtes (door het werken)
- meer gebruik van replica
- periodieke controle / tussentijdse inventarisatie / automatiseringscontrole met betrekking tot barcode
- nieuwe sloten; beperking van uitgifte van sleutels
- controle tijdens openingsuren
- bijna alle voorwerpen staan in vitrines
- door middel van onlosmakelijk monteren / borging aanbrengen
- inname van tassen e.d.
- bel onder de mat, op 3 plaatsen hoorbaar
- subsidie-aanvraag beveiliging

VRAAG 30

Kunt u aangeven of u na de voorvallen (m.b.t. verdwijning) maatregelen hebt genomen om dergelijke voorvallen in de toekomst te voorkomen?

Selectie: na diefstal met geweld

- wegens diefstal met geweld in een ander museum zijn extra beveiligingen aangebracht: tralies, glasbreukalarm

VRAAG 30

Kunt u aangeven of u na de voorvallen (m.b.t. verdwijning) maatregelen hebt genomen om dergelijke voorvallen in de toekomst te voorkomen?

Selectie: na inbraak

- hoog geclass. sluitwerk
- alarm op gebouwen en zalen, speciale sloten
- honden
- na inbraak in 1998 is extra beveiliging aan het gebouw aangebracht, onder andere tralies
- discussie over betere bewerkingen, extra perspex gevraagd
- buitenverlichting, surveillance politie
- kasten e.d. niet op slot
- hang- en sluitwerk
- 'tralies' voor sommige ramen, anti-inbraakstrips, stalen punten op de muur in de museumtuin

VRAAG 30

Kunt u aangeven of u na de voorvallen (m.b.t. verdwijning) maatregelen hebt genomen om dergelijke voorvallen in de toekomst te voorkomen?

Selectie: na verduistering

- camerabewaking, alarm op vitrine, extra hang- en sluitwerk
- betere vitrine, meer gericht toezicht
- bewegingsmelders
- bewaren onder/achter glas
- meer vitrines, controle bij uitgang
- poortjes geplaatst, maar meer preventiemaatregel
- rolstoelen voorzien van naam
- andere sloten op depot, strikter sleutel-/toegangsbeleid

VRAAG 30

Kunt u aangeven of u na de voorvallen (m.b.t. verdwijning) maatregelen hebt genomen om dergelijke voorvallen in de toekomst te voorkomen?

Selectie: na ander voorval

- betere controle over sleutels
- camerabewaking, extra rapport in hoogseizoen
- registratie, afsluiting
- replica's + boeken werden uit de museumwinkel gestolen; die worden nu beter geregistreerd
- detectiepoortjes bij de uitgangen
- meer toezicht door vrijwilligers
- 2^e suppoost (vrijwilliger)
- beter opletten in de vitrineplaatsen

VRAAG 40

Kunt u aangeven of u na de voorvallen (m.b.t. beschadiging) maatregelen hebt genomen om dergelijke voorvallen in de toekomst te voorkomen?

Selectie: na mes/iets scherp

- instructies medewerkers verscherpt
- het betreft een werk, opgebouwd uit zacht materiaal (bijenwas); nadrukkelijker toezicht bij bezoek van jongeren (circa 15 jaar)
- extra bewaking

Selectie: na besmeuren

- meer toezicht
- groepsbegeleiders en schoonmaken van de schade
- vitrineren
- meer bewaking

Selectie: na brand

- brand-/rookalarminstallatie
- alarm
- het betreft een psych. patiënt; overleg inrichting

Selectie: na val

- vastgezet in beton / verankering
- toegankelijkheid object versperd
- opstelling gewijzigd
- vitrineren
- instructie vrijwilligers

Selectie: na ander voorval

- instructies medewerkers verscherpt
- camerabewaking
- afscherming is gepland
- betere controle van afsluiting van de museumtuin
- bouwkundige maatregel
- nieuwe sloten en strikter sleutel-/toegangsregime

VRAAG 54

Indien uw museum een incidentenregistratie bijhoudt, kunt u dan omschrijven hoe deze werkt?

- schriftelijke rapportage bij de collectieregistratie
- stapel processen-verbaal
- alarmcentrale houdt logboek bij van alarmregistratie bij betrokken panden; in objectregistratie is binnen de beschrijving van objecttoestand en objectbehandeling plaats voor incidentenlogboek
- opmerking in collectieregistratie; bij andere incidenten korte tekst in ordner
- heeft betrekking op beschadiging tijdens transporten of op- en afbouw van tentoonstellingen
- dossier per (verzekerings)kwestie; schrift met notering van opmerkelijke zaken m.b.t. gedrag publiek en alarmmeldingen
- object noteren
- logboek; chronologisch belangrijkste gebeurtenissen
- de gevallen van inbraak die vorig jaar zijn voorgevallen (overigens zonder vermissing) zijn aangegeven. De processen-verbaal worden in het archief bewaard
- schade aan een object wordt direct aan de directeur gemeld. Deze laat de beschadiging met datum in de collectieregistratie opnemen. Als daarna restauratie heeft plaatsgevonden wordt dit met verwijzing naar het restauratieverslag eveneens in de collectieregistratie opgenomen
- weinig incidenten; wordt wel bijgehouden in dagboek
- het incident wordt in het (internet) maandverslag vermeld
- in verslag van de receptiemedewerkers
- formulier invullen door verantwoordelijke van dienst; overdragen aan directeur
- scholen die regelmatig problemen geven worden geweigerd
- correspondentie en documentatie van voorkomende schadegevallen (incl. financiële administratie)
- invullen van formulieren door onder meer receptie, waarop melding kan worden gemaakt van uiteenlopende zaken
- rapportage van de toezichthouders aan de beheerscommissie. In de toekomst zal er ook onmiddellijk rapportage via telefoon en camera's met video-opnames worden gerealiseerd
- melding in 'verbeteringsboek' + aandacht voor het voorval in tweewekelijkse werkbespreking
- schriftelijk vastgestelde procedure
- directe verslaglegging; registratie in de dagrapporten van de bewakingsdienst
- journaalvorm
- gevallen van elektronische alarmmelding worden geregistreerd
- dagrapportage ingeval van incidenten in centrale agenda
- computerregistratie
- manueel (in dossiers) en geautomatiseerd
- van elke materiële en immateriële schade letselformulier door de direct betrokken medewerker opgesteld en, indien van toepassing, aan slachtoffer/veroorzaker overhandigd. Afhankelijk van de aard wordt follow-up bepaald. Alle schadeletselformulieren worden centraal gearchiveerd; 1 keer per museumklokperiode wordt een rapportage opgesteld
- een keer per jaar centrale registratie van vermiste objecten. Bij diefstal melding bij politie
- beschrijving van het incident; eventueel met stukken met betrekking tot aangifte en afhandeling schade bij documentatie van betreffende kunstwerk gevoegd
- van een incident worden rapport en foto's gemaakt
- wordt vastgesteld in een dagelijks journaal en een memo

- rapportage van beheer en beveiliging
- aantekening op de HVK
- melding via vrijwilligers, controle secretariaat/conservator, notitie
- preventief naar de toekomst
- van elk incident wordt nauwkeurig bijgehouden hoe, waar en door wie veroorzaakt. Verder wordt er een nauwkeurige beschrijving van het incident gegeven met een eerste schatting van schade en nevenschade. Verder aangifte, gegevens politie en verzekering. Een belangrijk onderdeel vormt de risico-analyse en een analyse van de maatregelen om herhaling te voorkomen
- wordt bijgehouden in de geautomatiseerde collectie-administratie
- voorvallen worden genoteerd en doorgegeven/besproken met beveiliging
- de collectiebeheerder houdt deze gegevens bij en koppelt ze aan de objectgegevens en dossiergegevens
- naar aanleiding van meldingen worden rapportage en database bijgehouden; meldingen vinden via bewaking/behoud en beheer plaats
- melding van calamiteiten
- rapportage, kwartaaloverzicht, jaaroverzicht
- elk incident wordt behandeld en geëvalueerd (mondeling); eerst schriftelijke rapportage, later archivering

VRAAG 67

Op wat voor situaties worden museummedewerkers voorbereid door middel van scholing?

- gesprekken
- begeleiding
- calamiteiten
- handleiding
- bedrijfshulpverlening
- klantvriendelijkheid en service
- evacuatie / ontruiming
- gijzeling
- EHBO/reanimatie
- rampenplan ligt ter inzage
- diploma beveiligingsbeambte
- men leert elkaar de gang van zaken
- klantgerichtheid
- training overvalpreventie
- situatie bedreigend voor coll. e.o. personeel
- hoe om te gaan met objecten; tilcursus
- alarm